National Library 56253
Gen.Acquisitions Section
Ottawa, Ont.
K1A ON4

National Library
Bibliothèque Nationale
FEB 13 1980

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Nr. 7 (2642) XXIX aastakäik | Neljapäeval, 24. jaanuaril 1980 — Thursday, January 24, 1980 | Üksiknumbri hind 45 centi

Sahharov saadeti Moskvast asumisele

N. Liit hakkab ajama tugevama käe poliitikat dissidentide vastu

MOSKVA — N. Liidu võimud arreteerisid tuntud dissidendi ja Nobeli rahuauhinna laureaadi Andrei Sahharovi ning saatsid ta Moskvast asumisele Gorki linna. Sahharovi Moskvast välja saatmine muudab Ühendriikide ja N. Liidu vahekorrad senisest veelgi pinevamaks, kuna Sahharov oli tuntud inimõiguste eest võitleja ning pidas pidevalt kontakti Moskvas asuvate lääneriikide ajakirjanikega. Sahharovilt võeti ära ka kõik temale nõukogude võimude poolt antud aumärgid ja tiitlid.

Sahharovi sugulased mainivad, et Sahharov, kes on rahvusvaheliselt tuntud füüsik ja keda peetakse N. Liidu vesinikupommi isaks, sai väljasaatmise otsusest teada mõned tunnid enne väljasaatmist.

Talle teatati, et ta saadetakse asumisele Gorkisse, mis on tuntud tööstuslinn ning on suletud välismaalastele.

Sellega on Sahharovil kõik kontaktid välismaailmaga ja lääneriikide ajakirjanikega ära lõigatud.

Läänemaailmas mõjus Sahharovi väljasaatmise otsus uue shokina. N. Liidu võimude samm mõisteti hukka Ühendriikides, Inglismaal, Itaalias ja Norras. Euroopa pealinnades tõlgendatakse Sahharovi väljasaatmist üldiselt

kui senisest rangema poliitika rakendamist kõigi teisitimõtlejate vastu.

N. Liidu teadetebüroo Tass teatas ainult, et Sahharovilt on võetud kõik tema tiitlid, mis talle annetati vesinikupommi konstrueerimise eest, kuid Tass ei maininud sõnagagi, et kuulus füüsik saadetakse Moskvast asumisele.

Andrei Sahharov, kes on 58-aastane, saadeti Gorkisse, mis asub Moskvast 250 km ida pool, koos abikaasaga.

Seni elasid nad Moskvas väikeses korteris ning Sahharovil olid väga tihedad sidemed lääneriikide ajakirjanikega, mis oli Kremli võimumeestele juba ammu pinnaks silmas.

Mart Niklus vabasse maailma?

WASHINGTON — Ühendatud Balti-Ameerika Komiteele saabunud informatsiooni kohaselt on loota, et okupeeritud Eestis tegutsev dissident ja Balti Vabadusapellile alla kirjutaja Mart Niklus saabub peatselt vabasse maailma. Mainitakse, et KGB andis talle valida, kas asuda ümber vabasse maailma, kus ta enam ei ole tülikas, või arvestada 10—15 aastase vangistusega Siberis. Niklus on andnud sisse sooviavalduse välismaale asumiseks ning tahab elama asuda Rootsi, kus tal on sugulasi. KGB on viimasel ajal korduvalt tülitanud ja häirinud veel kahte apellile alla kirjutanut — Erik Udam'it ja Enn Tarto't, kelledest viimane kannatab raskete tervisehäirete all.

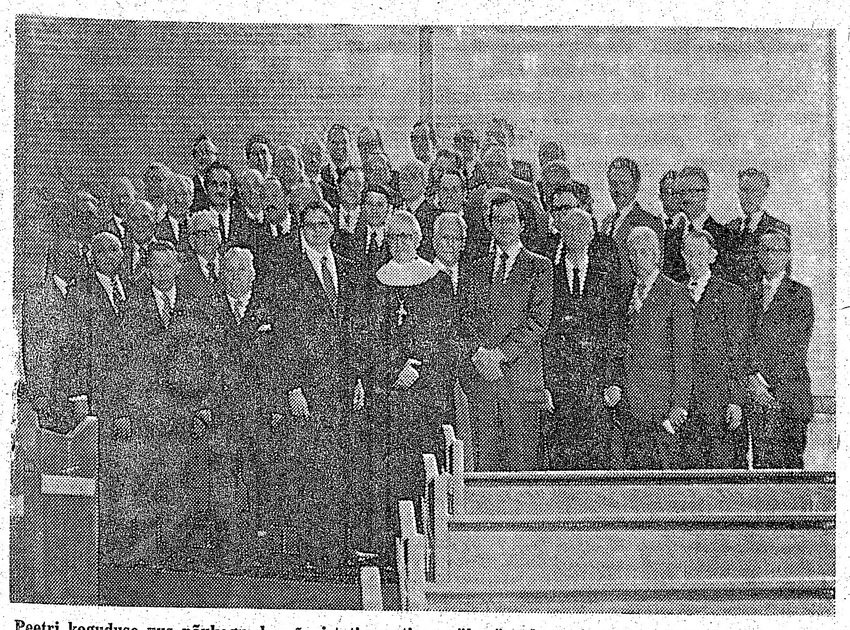

Peetri koguduse uus nõukogu, kes õnnistati ametisse pühapäeval, 20. jaanuaril. Ees keskel praost O. Puhm.
Foto: Vaba Eestlane

Ühislend Stokholmi Air Canada lennukitel

Pärast pikka murelikku ootamisaega on Põhjakotka '80 Lennutoimkonnale saabunud Air Canada'lt pakkumine lennukite saamiseks. Pakkumine on mitmes küsimuses Lennutoimkonna esialgsest ESTO-80 ühislennu kavandist erinev:

1. Lennuliinil on võimalus anda meile kasutamiseks ainult kaks lennukit, mitte kolm nagu esialgu soovisime. Seega on kaasasõitjate arv piiratud. Pakutud lennukitele mahub ainult 454 reisijat, mitte nagu esialgu kavandatud 540.

2. Pakkumises on muudatus äralendude ja tagasilendude kuupäevades. Lennuliinil on võimalus meid Stokholmi viia neljapäevadel, 26. juunil ja 3. juulil ja tagasi tuua reedetel, 18. ja 25. juulil. Seega on registreerijatel võimalus

valida ainult üks neljast kombinatsioonist: 26. juunist 18. juulini; 26. juunist 25. juulini; 3. juulist 18. juulini; 3. juulist 25. juulini.

Lend Stokholmi on vahepeatuseta DC-8 lennukiga.

3. Kuna riigi seadused vahemaandumiste suhtes ei ole veel muudetud, oleme sunnitud tagasilendu korraldama ainult ühest punktist. Kuna enamus kaasasõitjad on soovinud tagasilendu alustada Stokholmist, on tõenäoline, et kõik peavad Stokholmist tagasi lendama.

4. Sellest ajast kui Lennutoimkond tegi koostöös reisibürooga esialgsed ühislennu hinna kalkulatsioonid, on kõik lennuhinnad tunduvalt tõusnud. Näiteks: charter lend Kopenhaagenisse maksis 1979. aasta juulis $369 (P. Lawson Travel'i kaudu), tänavu $539 (Unity Travel'i kaudu); Wardair charter Amsterdami 1979. aasta juulis $444 ja tänavu $583; APEX (advance purchase) Stokholmi, mis on odavaim liinilennu pilet, maksis 1979. suvel $595 ja tänavu $675 (selle hinna veelgi suurenemist on peatselt oodata). Nagu üldiselt teada on peamiseks põhjuseks hindade tõusmisel olnud õlihinna tõus.

Lennuliinilt pakutud hinna järgi oleks Põhjakotka '80 ühislennu hind $540.

Kõik lennuliinid teatavad, et kui õlihinnad veelgi tõusevad, võib hindadele lisanduda eritasu (n.n. fuel surcharge). Air Canada on seda tõenäoliselt arvesse võtnud hinna esitamisel.

Enne kui Sihtasutus Eesti Päevad Kanadas julgeb üürilepingule alla kirjutada, on oluline, et registreerijad teataks meile oma seisukohad ühislennu uue pakkumise kohta. Selleks saadetakse ankeet igale registreeritud kaasasõitjale.

HIIDLASTE SELTSI korraline
PEAKOOSOLEK
peetakse pühapäeval, 3. veebruaril 1980 kell 2 p.l. Toronto Eesti Maja klubiruumis

Balletistaar Godunovi debüüt USA-s

NEW YORK —Endine Bolshoi balleti staar Alexander Godunov, kes teatavasti hüppas ära Bolshoi balletitrupi ringsõidu ajal Ühendriikides möödunud aastal, sooritab oma debüüdi USA-s Chicagos ning siirdub seejärele esinema Los Angelesi ja San Franciscosse. Godunovi esimene esinemine pidi toimuma New Yorgis American Ballet Theatre koosseisus, kuid Godunov lahkus trupi koosseisust kui selle teised liikmed protesteerisid streigiga talle maksetavate kõrgete tasude pärast. Godunov esineb praegu Lääne-Berliinis, kus toimus tema esimene esinemine vabas maailmas pärast Bolshoi trupist põgenemist.

Trudeau ei poolda olümpia boikoteerimist

YELLOWKNIFE — Samal ajal kui konservatiivide juht peaminister Clark pooldab olümpiamängude ümberpaigutamist Moskvast mõnesse teise linna, on liberaalide juht Pierre Trudeau vastu Moskva olümpiamäigude boikoteerimisele. Trudeau mainis Yellowknifes peetud kõnes, et tema ei näe selleks mingit põhjust, miks Kanada peaks N. Liidu vastu kasutama samasugust survet nagu seda teevad Ühendriigid.

Kolm vene spiooni saadeti Kanadast välja

Kogusid andmeid sõjaliste seadmete kohta

OTTAWA — Kanada valitsus on otsustanud maalt välja saata kolm N. Liidu saatkonna koosseisu kuulunud teenistujat spioneerimise pärast. Välja saadetakse sõjaväeline atashee kapten Igor Bardejev, tema abi kol. Eduard Aleksanjan ja autojuht V.I Sokolov. Kõigile kolmele tehti korraldus lahkuda Ottawast ühe nädala jooksul. Väljasaadetuid süüdistatakse salajase informatsiooni hankimises ühelt Ühendriikide kodanikult.

Kanada välisminister Flora MacDonald mainib, et venelased kohtusid pidevalt Ottawas ja selle ümbruskonnas ühe ameeriklasega, kes müüs neile raha eest salajast informatsiooni.

Kanada politseivõimud on kindlaks teinud, et ameeriklane sai oma reetmise eest 10.000 dollarit.

Välisministri andmetel ei ole venelasi salajase informatsiooniga varustanud ameeriklane sõjaväelane ega riigiteenija ning tema karistamine kuulub Ühendriikide võimude valdkonda.

See on viimase kahe aasta jooksul juba teine juhtum, kus Kanadas on paljastatud N. Liidu suurem salaluureoperatsioon. 1978. aastal saatis Kanada valitsus Ottawast välja 13 diplomaati, kellede nimesid ei avaldatud. Kanadast väljasaadetud diplomaatide hulgas on olnud ka kaks eestlast — Murnikov ja Veber.

Venelaste kasuks töötanud ameeriklane tegutseb Ottawas lennuasjanduse alal ettevõtjana ning ta andis venelastele üle andmeid riigikaitseliste ehituste lepingute kohta.

Andmeid andis ta edasi õõnsates huulepulga tuubides ja sigaretikarpides.

Kapten Bardejev oli Ottawa diplomaatilises korpuses teenistusastmelt kõige vanem sõjaväeline atashee, kol. Aleksanjan oli varem tegutsenud sõjalise atasheena Washingtonis.

Euroopa olümpiakomiteed Moskva sõiduvees

WASHINGTON — Vaba maailma riikide valitsused ja olümpiakomiteed suhtuvad külmalt president Carteri ettepanekusse Moskva olümpiamängude boikoteerimiseks. Ühendriikide valitsusele ja president Carterile suure pettumusena teatasid Inglismaa, Prantsusmaa, Lääne-Saksamaa, Belgia, Soome, Taani, Itaalia ja Shveitsi olümpiakomiteed, et nad saadavad oma meeskonnad Moskvas toimuvatele olümpiamängudele.

Seni on Carteri üleskutsele positiivselt suhtunud ainult Kanada, Iisrael, Egiptus ja Saudi Araabia ning Austraalia peaminister Malcolm Fraser on pööranud kohaliku olümpiakomitee poole Moskva mängude boikoteerimiseks kui venelased Afganistanis oma okupatsioonivägesid välja ei tõmba.

Ühendriikide president Carter on deklareerinud, et ta taotleb boikoteerimist ka ainuüksi ameeriklaste poolt kui teised rahvad tema ettepanekuga ei ühine.

Carter taotleb Kongressilt volitust Ühendriikide olümpiasportlastele välispasside ja välisvaluuta andmise keelustamiseks kui muud vahendid Moskva olümpiamängude boikoteerimiseks enam ei aita.

Ehkki vaba maailma riikide olümpiakomiteede esindajad ja Rahvusvahelise Olümpiakomitee esimees lord Killanin rõhutavad, et olümpiamängud tulevad poliitikast lahus hoida, on venelased just kõik oma propagandarattad käima pannud, et siduda mängusid poliitikaga.

Partei teoreetikud on selleks puhuks isegi välja andnud broshüüri, milles kinnitatakse, et eelolevatel Moskva olümpiamängudel võistleb „dekadentne kapitalism" üha „tugevneva sotsialismi" vastu.

Broshüüris mainitakse, et olümpiamängude ajaloos on märgata pidevat võitlust progressiivsete ja tagurliste jõudude vahel. Broshüüris tuuakse esile ka N. Liidu ja Ida-Saksamaa atleetide suuri olümpiavõite, mis partei ideoloogide arvates kinnitavad sotsialismimaade inimeste üleolekut kapitalismimaade elanike üle.

Laupäeval, 1. märtsil 1980 kell 7 õ. Tartu College'is
310 Bloor St. West

LUSTAKAS LÄÄNLASTE LAUPÄEVAÕHTU
Haapsalu 700. aastapäeva tähistamiseks

Sündmusekohane kava ☆ Tantsuks mängib V. Gustavsoni orkester

Sissepääs kohvilauaga $7.50 — Piletid eelmüügil: P. Kalju, tel. (416) 691-7105, H. Neidre, tel. (416) 447-6348 ja L. Marley esmasp. ja teisipäeva õhtul Eesti Majas kl. 7—9

EESTLASTE KESKNÕUKOGU KANADAS ja T.E. VÕITLEJATE ÜHINGU koostööl pühap., 3. veebr. kell 3 p.l.
Eesti Maja keskmises saalis

Tartu rahu 60. aastapäeva tähistamine

Avasõna — EKN esimees U. PETERSOO ⊙ Kõne „Tartu rahu ja praegune maailmapoliitiline olukord" — EKN liige ja T.E. Võitl. Üh. juhatusliige A. KALA ⊙ Sõnavõtt „Praeguseid aktuaalseid päevaküsimusi" — EKN abiesimees L. LEIVAT ⊙ Lõppsõna — T.E. Võitl. Üh. esimees H. Kivi

Lauluettekandeid sopran TAMARA NORHEIM'ilt.

PENSIONÄRIDE KLUBI TERVISVÕIMLEMISE RING
korraldab 31. jaan. 1980 kell 3 p.l. Eesti Maja suures saalis

PÄRASTLÕUNA KOHVI

EESKAVAS VÕIMLEJATE DEMONSTRATSIOON JM.

Loterii — KÕIK TERETULNUD! — Sissepääs $3.—

Uuendage „Vaba Eestlase" tellimine 1980. aastaks!

Hoidke elavana Põhja-Ameerika ainuke kaks korda nädalas ilmuv eestikeelne ajaleht — tellige „Vaba Eestlast"

Tellimiskupong lk. 3

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Toronto.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $35.—, poolaastas $19.50 ja veerandaastas $10.50, kiripostiga aastas $56.—, poolaastas $30.50 ja veerandaastas $16.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $38.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—. Kiripostiga USA-s: aastas $61.—, poolaastas $32.50 ja veerandaastas $17.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $72.—, poolaastas $36.— ja veerandaastas $19.—.

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 45 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto Ont. M6J 2H2

Uus põhiseadus ja valimised

Tundub silmatorkavana ja märkimisväärsena, et kõikide Kanada poliitiliste parteide juhid praeguse valimiskampaania ajal libisevad mööda Quebeci liberaalide juhi Claude Ryani poolt äsja avalikuks tehtud Kanada põhiseaduse muutmise ettepanekutest. Need ettepanekud peaksid Claude Ryani ja tema pooldajate arvates kindlustama Kanada ühtsuse säilitamise ning elimineerima Kanada separatistide juhi Rene Levesque'i ideed, plaanid ja kavad Quebeci provintsi lahtiöikamiseks ja eraldamiseks tervikulisest Kanadast.

Kanada partejuhtide jahe suhtumine Claude Ryani Valgesse Raamatusse põhiseaduse ümberkujundamiseks on tõenäoliselt tingitud Quebeci liberaalide juhi kontroversiaalsetest seisukohtadest, mis nõuavad paiguti teravat kriitikat ja tugeva luubi alla võtmist, mida aga praeguse valimiskampaania ajal ükski parteijuhtidest ei söanda teha. Isegi liberaalide partei juht föderaalses ulatuses Pierre Trudeau, kes alati on pooldanud tugevat keskvalitsust ja võimu keskendamist Ottawasse, on suhtunud seni väga tagasihoidlikult Claude Ryani ettepanekutesse.

Mida pakub siis Claude Ryan oma põhiseaduse muutmise ettepanekutes ja millised on need tegurid, mis sunnivad poliitikuid nendesse ettepanekutesse ettevaatlikult ja tagasihoidlikult suhtuma?

Asjatundjad nendivad, et Claude Ryan oma nõuandjatega ja ekspertidega on kahtlemata teinud suure töö põhiseaduse muudatuste ettepanekute põhjalikuks väljatöötamiseks, kuid sealjuures ei jää kübetki kahtlust, et Ryan taotleb provintsidele erakordselt suurte õiguste andmist, mis jätab keskvalitsuse väga kõikuvatele ja nõrkadele alustele. Kanada kaotab seetõttu oma tervikluse ilme ning muutub lõdvalt seotud eririikide koondiseks, kus Ottawa valitsusel puuduvad vajalikud võimupiirid ja ressursid tugeva riigi moodustamiseks.

Ryani kava kohaselt kuuluvad uue põhiseaduse järele provintsidele perekonnaseadused, osaliselt võimupiiride jagamine immigratsiooniküsimuste korraldamisel, sotsiaalkindlustus, maapõuevarade omandamine ja kasutamine, energiaallikate probleemid, kultuurielu juhtimine ja pensioniplaanid kuna keskvalitsuse lahendada jäävad riigikaitselised küsimused ja riigi välis- ja rahanduspoliitika. Maksustamine kuulub mõlematele — nii kesk- kui provintsivalitsustele. Senati asemel luuakse eriline Federal Council, mille koosseisu kuuluvad provintside esindajad peaministri juhtimisel. Põhiseaduse muudatuste koostajad loodavad, et see uus asutus kujuneb selleks vajalikuks koostööorganiks, kus provintsid omavahelised probleemid lahendavad ning Kanada huvides tihedat koostööd arendavad.

Varematel aegadel oleks kahtlemata suuri raskusi olnud selliste kavadega avalikkuse ette tulla ja neid oleks nimetatud Kanada killustamiseks, kuid aeg on töötanud pidevalt provintside kasuks ja praeguste väljavaadete juures tundub, et provintsid saavutavad enam-vähem kõik eesmärgid oma võimupiiride suurendamiseks. Sealjuures ei saa unustada, et provintside võimupiiride suurendamist ei taotle mitte ainult Quebec, kuigi ta sammub sellele alal silmapaistvalt eririnnas, vaid prantsuse keelt kõnelevat provintsi toetavad ka sellised põlised inglise keelt kõnelevad provintsid nagu Briti Kolumbia, Alberta, Saskatchewan ja Newfoundland, kes on eriti huvitatud, et kõik provintside maapõuevarad peavad alluma provintside kontrollile.

Claude Ryani kava räägib prantslaste ja inglaste vahekordadest ning inglise ja prantsuse keelele võrdsete ametlike keelte õiguste garanteerimist, kuid puudutab ainult mööda minnes teisi rahvusgruppe ja mitmekultuuri küsimusi. Kanada n.n. „kolmas jõud" on pidevalt nõudnud mitmekultuurilise Kanada fikseerimise vajadust uues põhiseaduses ja selleks on suuremate parteide esindajatelt mitmel puhul lubadusi antud. Sellel küsimusel on aga kalduvus alati vaikselt päevakorralt kaduda, kui asutakse tõsiselt uue põhiseaduse aluste kindlaks määramiseks.

Ryani kaval on kahtlemata oma plusse kuid samal ajal ka väga palju miinuseid — eriti nende poliitikute ja analüüsijate seisukohast, kes pooldavad Kanadas tugevat keskvalitsust ning keskendatud ja tsentraliseeritud juhtimist. Nende vastuolude tulemusena on ka mõistetav, et delikaatse ja äärmiselt tundelise valimiskampaania ajal ei taha keegi seda tulist küsimust puudutada.

K.A.

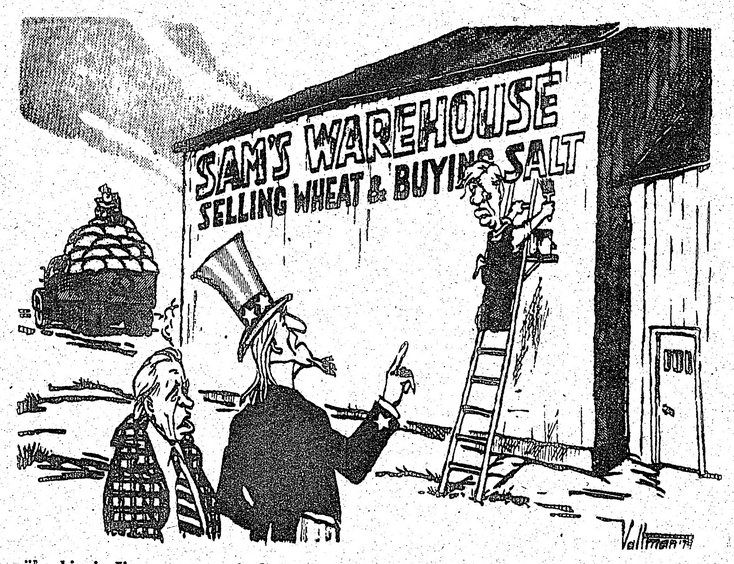

„Pea vähe kinni, Jimmy! Meie ei ole veel päris kindlad kas meie asume sellele teele."

Sõprussidemed viisid salalepingu jälgedele

Kuidas soomlased said teada Vene—Saksa paktist Balti riikide mahamüümiseks

Kolonel Paavo Susitaival, kes teatavasti oli Molotov-Ribbentropi salaklausli olemasolu teatavakstegija Soome valitsusele on nüüd avaldanud lisaandmeid mainitud küsimuses. Need on ilmunud pikema artikli kujul eestlastelegi hästituntud ajakirja „Nootti" ennejõuluses numbris (Nootti nr. 7 1979, lk. 7—12). Seekord ses paljastuses leidub rida senitundmatuid üksikasju, milles korduvalt viidatakse ka Eestile ja teistele Balti riikidele.

Artikli autor oli IKL (Isänmaallinen Kansan Liike — Soome rahvussotsialistlik partei) juhtivaid liikmeid, kellel oli tihe läbikäimine saksa rahvussotsialistidega ning kes selle tulemusena oli paremini informeeritud kui Soome valitsusringkonnad ning Soome saadik Berliinis. Artiklist selgub ka, et Soomes tegutsevate saksa rahvussotsialistidega oli tal läbikäimine Soome sõjaväelise vastuluure teadmisel ja soovitusel. Soomet saatuslikult puudutava salaklausli olemasolu teadasaamisel vahendas ta selle koheselt Soome tolleaegsele sõjaministrile.

Selgub ka, et informatsioon jõudis Soome alles siis, kui nõukogude baasiväed olid juba Eestisse ja teistesse Balti riikidesse sisse marssinud ning kui Soome valitsus sai kutse Moskvasse läbirääkimisteks.

Kolonel Susitaival paljastab nüüdses artiklis ligemalt salateate edasiandmise käiku ja isikuid. Selgub, et neid on olnud koguni kaks — „Völkischer Beobachteri" Soome kirjasaatja F.W. Borgman ja dr. Stubbe, kindral Haushoferi geopoliitilise instituudi õppejõud, kes mõlemad truude soome sõpradena selles küsimuses töötasid käsikäes. Borgman oli I maailmasõja aegne saksa ohvitser, kes sõja lõpul sattus Inglismaale sõjavangi ning kes 1920-ndate aastate algul ilmus Soome, saades tuntud Fazeri firmas reklaamijoonistaja koha ning abielludes hiljem Soome armee jäägriväljaõppega kindral Snellmani õega.

Kogu Soomes viibimise aja oli ta saksa rahvussotsialistide häälekandja „Völkischer Beobachteri" kirjasaatjaks ning selles ajalehes aastate jooksul ilmunud Soomet hõlmav informatsioon on suuremas osas Borgmani sulest.

Borgmani oli veendunud rahvussotsialist ning väga varjase parteikaardi omanik. Ta evis ka tihedaid suhteid Saksa välisministeeriumiga, mille informandiks ta tõenäoliselt oli väljaspool ametlike saatkondade süsteemi. 1943 avaldas ta Saksamaal raamatu Soome Talvesõja kohta pealkirja all „Der Überfall der Sovjetunionen auf Finnland 1939/40". Raamatut peab kolonel Susitaival eriti pädevaks sõjakirjelduseks

Aastate jooksul kujunes tutvusest sõprusvahekord, mille jooksul Borgman usaldas oma soomlasest sõbrale paljugi, mis puudutas rahvussotsialistliku Saksamaa telgitaguseid ja õrnu siseasju, kaasa arvatud Hitleri mentaalne seisund ja sisemised intriigid.

Saksa ametlikku saadikut Helsingis Blücherit ei hinnanud Borgman kuigi kõrgelt ja ilmselt ei olnud Blücheril ka täielikku ülevaadet Saksa poliitilisest strateegiast, sest tema mälestustest hiljem ei selgu, et ta oleks kunagi saanud mingit informatsiooni Ribbentrop- Molotovi salaklausli olemasolust ja selle sisust.

Et kindlustada end võimalike ülatuste vastu, võttis kolonel Susitaival Soome sõjaväe vastuluure ülemaga ühenduse oma kontakti legaalsuse suhtes. Vastuluures oldi teadlikud Borgmani eriasendist Soomes ning soovitati ühenduse ettevaatlikku jätkamist, kuna sellest võiks Soomele olla kasu.

Oma muude ülesannete kõrval oli Borgman see, kes toimis Soomes giidina Saksamaalt saabuvaile ametisikuile. Tema seltsiliseks neil juhtudel oli sagedasti dr. Stubbe, sõjaväeteenistusest vabastatud tsiviilisik, kelle huviobjektiks samuti näisid olevat Soome küsimused. IKL liikumise üldine saksasõbralikkus oli kogu Soomes teada.

Üheks motiiviks selle juures oli rahvussotsialismi ja kommunismi antagonism. Saksamaad peeti Soome loomulikuks partneriks N. Liidu ja kommunismi vastu. Saksamaa ja N. Liidu koostööleping 1939 suvel vapustas kommunistlikult häälestatud ringkondi kogu Euroopas, aga samasuguselt ja ehk veelgi enam vapustas see rahvussotsialiste Soomes, kellele Saksamaa talitusviis tundus mõeldamatuna, isegi siis kui Ribbentrop-Molotovi pakti salaklauslist polnud veel mingit aimu.

Baaside loomist Eestis ja Lätis tõlgendati kui nende maade osalist okupatsiooni, mis võis sündida ainult Saksa-Vene kokkuleppe otsese järeldusena.

Avalik sõpruse kinnitus N. Liidu ja Saksamaa vahel raskendas soome rahvussotsialistide asendit nii sise- kui välispoliitiliselt, eriti puudutas see neid, kes olid rahvasaadikuiks Eduskonnas. Üks neid oli just artikli autor Paavo Susitaival.

Sellises poliitiliselt komplitseeritud situatsioonis helistas ühel õhtul hilja Borgman ja palus tähtsas asjas kokkusaamist oma soome sõbraga. Ta ilmus soome koloneli korterisse koos dr. Stubbega, ning mõlemaist nähtus, et nad oli erutatud. Borgman seletas sissejuhatuseks, et tal sakslasena ja rahvussotsialistliku partei liikmena on kohustus olla kuulekas oma maale. Kuid et tema ja ta sõber dr. Stubbe leiavad, et kui on juhtumas midagi ebaausat ja häbiväärset, mis tabab maad, mis varem on olnud Saksa relvavennaks, ja maad, mida ta ohvitserina kõrgelt austab, siis leiavad nad, et nende au kohustab neid Soomele edasi andma teate, millest soomlased selgesti aru saaksid, mis on tulemas.

Edasi palus Borgman enda kasutusse mingit käepärast Euroopa kaarti.

Leidus vaid mingi turistikaart ning Borgman joonistas pliiatsiga sellele paksu punkteeritud piirijoone Kilpisjärvelt Torniosse, Põhjalahele, edasi Ahvenamaa merele ning Saaremaalt Läti lõunapiirile ja sealt mõnevõrra lõuna suunas. Piirijoonest läänepoole kirjutas ta trükitähtedaga „Saksa" ja idapoole „USSR". Andes kaardi oma soome sõbrale, palus ta et joonise sisu tehtaks teatavaks Soome valitsusele. Ilma sõnu kasutamata oligi nii edasi antud vapustav uudis kahe suurriigi saagijaotusest.

Kolonel Susitaival mainib, et ta katsus teate toojale selgeks teha, et teda võibolla ei usuta. Ta küsis, kas sakslased ei tunne kedagi teist mõjukat soomlast, kelle poole nad võiksid pöörduda. Dr. Stubbe mainis, et oli kord kohanud endist peaministrit Kivimäge. Kolonel Susitaival oli meestele soovitanud kohese ühenduse võtmist ka Kivimäega. Ei ole teada, kas sakslased seda tegid.

See ei selgu ka Kivimäe hiljem avaldatud mälestustest. Dr. Stubbel olid lahkumisel pisarad silmis.

Kolonel Susitaival ei mäleta saatusliku külastuse täpset kuupäeva, kuid teab, et see oli umbes samal ajal, kui Soome valitsuse esindajaid oli kutsutud Moskva läbirääkimistele (mainitud kutse anti üle 5.10, tegelikud läbirääkimised algasid 8.10 — EPL).

Külastusele järgnenud päeval informeeris kolonel Susitaival Eduskunna toimuva koosoleku eel juhtunust oma rühma juhtivaid liikmeid ja maaliidu esindajat Antti Kukkoneni, keda ta palus teate edasi anda tema rühmakaaslasele sõjaminister Niukkanenile. Viimasega olid kolonelil IKL sulgemisotsusega ühenduses nii halvad vahekorrad, et isiklik kõnelus ei osutunud võimalikuks. Kontakt toimus eduskunna kohvikus ning kolonel Susitaival võis jälgida kuidas rahvasaadik Kukkonen läks sõjaministri juurde ning kuidas nende kahe vahel toimus pikem kõnelus.

Rahvasaadik Kukkonen pöördus hiljem tagasi sõnasaatja juurde ja teatas, et kaitseminister tänab väärtuslike teadete eest, milliseid ta olevat saanud teistestki allikaist.

Küsimus jääb lahtiseks, kas need pärinesid Kivimäelt, sest Niukkaneni 1951 ilmunud mälestusteosest ei selgu midagi teadete saamisest Molotov-Ribbentropi salaklausli kohta.

Kolonel Susitaival esitab artikli lõpuosana oma tõlgitsused sündmustest. Üks tema oletusi on, et Saksamaa loovutas Soome N. Liidu huvipiirkonda koos Balti riikidega sellepärast, et Soome oli tõrjunud Saksamaa ettepaneku mittekallaletungilepigu sõlmimiseks, ja et marssal Mannerheim oli eriti külmalt tagasi lükanud igasugused koostöökatsed rahvussotsialistliku Saksamaaga.

Teine tema tees on, et Stalinil vabad käed saanult oli tõeline kavatsus Soomet täielikult vallutada.

Selle tõendiks esitab Susitaival Talvesõja ajal ühe nõukogude üksuste staabist vallutamisel saadud päevakäsu, mis sarnaneb peaaegu täielikult nende põhimõtetega, mida rakendati Eestis selle bolsheveerimisel. Viimase tõendusmaterjali on ta laenutanud Ants Orase soomekeeles ilmunud mälestusteosest „Viron kohtalovuodet". Ainult Soome sõjaväe üllatavalt tugev vastupanu päästis Soome sellest saatusest.

(EPL/VU).

Kommentaarid

President Carteri valikuvõimalused Kremlile Afganistani afääri puhul surve avaldamiseks ei ole suured kuid ta on siiski terve rea eksisteerivatest võimalustest rakendanud, tühistades suure teravilja kontingendi saatmise N. Liitu, piirates kaubavahetust ning tühistades kuni edaspidiseni kultuuriliste ja teaduslike delegatsioonide vahetamise N. Liiduga. Kõik need sammud tunduvad tagasihoidlike karistamisaktsioonidena kui võtta arvesse N. Liidu punaarmee järjekordselt sissetungi oma väikese naabermaa aladele selle okupeerimiseks ning kohaliku rahva hävitamiseks täites selle kannatuste karika viimase võimaluseni.

Kuid nii kurb kui see ka on — isegi nende tagasihoidlike repressaalide rakendamisel on Carteril nii sise- kui välispoliitilisi raskusi. Nii ei poolda Ühendriikide Euroopa liitlased kaubanduslike suhete katkestamist N. Liiduga ning on rohkem huvitatud paksemast võikorrast oma leivakannikal kui julma kallaletungi ohvriks langenud väikerahva abistamisest. Ning olukord ei ole palju parem Ühendriikides, kus presidendi poliitika vastased nutavad Venemaalt teravilja eest saamata jäänud dollarite pärast krokodillipisaraid.

Arvestades neid suuri jõudusid, mis Carterile tema praeguse poliitika rakendamisel sise- ja välissektorites vastu töötavad, võib tekkida olukord, kus Carter peab hakkama taanduma oma seniselt rangemalt poliitiliselt joonelt ning hakkama jälle otsima kompromisse ja taandumisteid. Carteri positsioon on seda delikaatsem, et Ühendriigid on praegu presidendi valimiste kampaania keerises ja kui Carter tahab teistkordselt Valgese Majja pääseda, siis peab ta arvestama rahva meeleolude kõikumise suundadega ja tema vastu töötavate jõudude tugevusega.

Mõned USA administratsiooni esindajad kinnitavad, et valitsus on arvestanud pikema N. Liidu ja Ühendriikide vahekordade jahenemise perioodiga ning et sidemete soojenemist ei ole ette näha lähemas tulevikus. Kui venelased 1968. aastal Tshehoslovakkia oma punaarmee tankidiviisidega okupeerisid, siis ennustati N. Liidu ja läänemaailma vahel pikemaajalist viha, vaenu ja halbade vahekordade perioodi, kuid juba aastapäevad pärast seda venelaste „vägitegu" alustasid ameeriklased Kremliga läbirääkimisi relvade kontrollimiseks, mille tagatipuks oli nüüd halvamaiguliseks muutunud sõna „detente" ja koostööpoliitika. Kas ei ole ka praeguse juhuse juures mõeldav uue leppimise tekkimine kui Ühendriikide presidendivalimised on möödunud ja Afganistanis on pärast kõigi kommunismivastaste armutut ja jäägitud hävitamist rakendatud surnuaiarahu? Siis võivad venelased välja tulla uue koostöö- ja rahuofensiiviga, mille ameeriklased ja nende liitlased aktsepteerivad. Reaalpoliitika on reaalpoliitika — kuni venelaste järgmise vallutusoperatsioonini!

*

Huvitav — Moskva olümpiamängude boikoteerimise küsimus äratab rohkem tähelepanu ja kütab kuumemalt üles meeled kui seda oleks osanud ette arvata. Poliitikute ja riigimeeste väljendused, olümpiakomiteede juhtivate isikute deklaratsioonid, sportlaste seisukohad ja paljude lehelugejate sõnavõtud lugejakirjade näol jätavad mulje, et siin mandril võetakse seda küsimust väga tõsiselt.

Ja nagu arvata võib, on arvamisi kahesuguseid. Ühed pooldavad Moskva olümpiamängude boikoteerimist või nende üleviimist mujale, kuna teised leiavad, et sporti ja poliitikat ei saa ära segada ning Moskva olümpiamängudest tuleb igal juhul osa võtta. Ja teise variandi pooldajad lisavad ähvardavalt, et kui läänemaailm mängudest osa ei võtta, siis juhtub katastroof — olümpiamängude surm.

Paljude nende mõtteavalduste juures tundub, et siinsel rahval ei

(Järg lk. 3)

Lugeja kirjutab

Kuhu kadus Jüri Uluotsa mälestusteos?

24. apr. 1975. aastal ilmus ajalehtedes Erik Uluots'a (Rootsi) kuulutus tema isa Jüri Uluotsa raamatu „Jüri Uluots, tema aeg . . . sõnas, pildis 1890—1945".

On meeles, et need kuulutused ilmusid USA ja Kanada Eesti ajalehtedes.

Teos pidi sisaldama üle 1000 pildi ja dokumendi. Suurformaat 23x30 cm.

Teos pidi ilmuma reklaamlehe järele Eesti Raamatuaastal. Teatavasti Raamatuaasta oli 1975. aastal ja maksma ettetellimise korral $30.00. Allakirjutaja tellis ja võttis ka tellimisi vastu, saates raha hr. E. Uluotsale.

Nüüd on 1980. aasta. Viis aastat on möödunud ja raamatu ettenähtud ilmumise ajast ja raamatu ilmumisest ei ole avalikkuses (ajakirjanduses) midagi kuulda. Kas see lubatud ja tellimistega ettemaksetud raamat üldse ilmub ja mis ajal? Või on hr. Uluots raamatu väljaandmisest üldse loobunud? Viimasel juhul — kas ja missuguse rahakursiga kavatseb hr. Uluots ettetellimise rahasid tagastada? Allakirjutaja arvab, et hr. Uluots võlgneb avaliku seletuse ettetellijatele, kuna allakirjutaja üksi ei ole huvitatud selle raamatu saatusest.

ALEKSANDER KIVI

VALVEARST NÄDALALÕPUL

26. ja 27. jaan. dr. T. Sauks, tel. 461-0912.

2. ja 3. veebr. dr. R. Pahapill, tel. 921-7777.

Kirju peaminister J. Clark'ile

Ühenduses Vene agressiooniga Afganistanis saadeti eestlaste poolt arvukalt kirju peaminister J. Clark'ile. Kirjades juhiti tähelepanu sellele, et Vene praegune agressioon on ainult järjekordseks Vene imperialistlikus edasitungis. See algas juba Balti riikide okupeerimisega 40 aastat tagasi. Kanada valitsust tänatakse ta senise kindla hoiaku eest Vene agressiooni puhul ja soovitatakse selle kindlat jätkamist olümpiaadist Moskvas loobumisega, kultuuriliste kontaktide ja kaubanduslike tehingute tühistamisega jne.

Peaministrile saadetava kirja näiteid on EKN paljundanud ja neid on saada EKN büroost Eesti Majast.

Gainesvilles, Fla. korraldati sealse kunstiseltsi poolt kunstinäitus, millel oma loominguga esines ka eestlanna Helga Kaude. Temalt oli väljas kuus õlimaali. Abstraktsed ja stiililt ainulaadsed, leidsid need eri-tähelepanu ja suure huvi näitust külastajate arvukas peres. Helga Kaude on varem esinenud oma töödega Hollywoodis, Fla. toimunud näitusel. Üks tema maalidest rändas müüduna hiljuti Rootsi. Kunstniku abikaasa dr. Jüri Kaude töötab Gainesvilles Florida osariigi ülikoolis röntgenoloogia professorina.

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Kommentaarid

(Algus lk 2)

ole vaatamata paljude aastate kogemustele ikka veel selget ja sügavamat ülevaadet kommunistliku rezhiimi olemusest, sisust ega põhialustest, mis toob paratamatult kaasa N. Liidu sammudele ja poliitikale väära tõlgenduse andmise. Siin maal ja Ameerika Ühendriikides ei taipa paljud, et rekordsport ja olümpiamängud on N. Liidus rakendatud jäägitult kommunistliku rezhiimi poliitiliste plaanide ja nõukogude propaganda teenistusesse. Kui mõned läänemaailma sportlased oma süütuses mainivad, et meie ainult võistleme ja teeme sporti ja meil ei ole midagi tegemist poliitikaga, siis räägivad nad ainult endi ja mitte nõukogude sportlaste nimel, kelledele on tehtud ülesandeks nõukogude rezhiimi eest võistelda ja oma „suurele kodumaale" auks ja kiituseks medaleid tuua.

Sel puhul mõned kommentaatorid masendatult kurdavad, et Moskva olümpiamängude boikoteerimine tähendab olümpiamängude lõppu, võiks küsida — mis on tähtsam, kas olümpiamängude lõpetamine või kõigi väikerahvaste julm hävitamine sealjuures kõiki neid õilsaid mõtteid ja ideaale pea peale pöörates, millele olümpiamängud on rajatud? Toronto Globe and Maili spordi kommentaator Scott Young läheb venelaste kaitsmisel isegi nii kaugele, et ta õigustab N. Liidu kallaletungi Afganistanile kaudselt oma piiride kaitsmise vajadusega, kuna ta olevat ajalooliselt revolutsioonipäevist saadik õigustatult veendumusele jõudnud, et teda piiravad vaenlased. Sellele loogikale järgnedes peaksime Scott Youngilt küsima, millal tuleb kord Kanada kätte, kuna Moskva võib ühel päeval otsusele jõuda, et ka Kanada kuulub tema vaenlaste hulka ning tuleb okupeerida ja tasalülitada.

AMI

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

Montreali naisvõimlejad esinesid Hilja Pauli juhatusel 25. novembril Montreali olümpiastaadionil peetud Crey Cup mängude vaheajal.

Ühe kirjaniku aastabilanss

Salme Ekbaumilt ilmus möödunud aastal romaan ja luuletuskogu

Äsja sai teatavaks 1978/79. a. Henrik Visnapuu kirjandusfondi auhinna võitja. Auhind määrati Salme Ekbaumile tema romaani eest „Kohtumine lennujaamas". See on meie ainuke kirjandusauhind mitmesuguste laiemamõisteliste kultuuriauhindade seas ega tohiks meie siinse elu pisi- ja suursündmuste rägasse nagu ühepäeva liblikas jäljetult kaduda.

Peale eelnimetatud romaani ilmus Salme Ekbaumil just enne jõulusid luuletuskogu „Lupiinid, lupiinid". Seda on ühe loomeaasta kohta palju.

Kui talle ametlik teade New Yorgist Visnapuu auhinna määramise kohta saabus, ütles Salme Ekbaum, et nagu ei oskagi sellest enam õiget rõõmu tunda, luuletuskogu on armutult kõik ta päevad ära neelanud, esiteks kirjastamine, siis selle levitamine, olen sellest kõigest väsinud ja tülpinud ja vahest ma isegi ei tea, milleks ma ennast vaevan.

See vestlus toimus mitu nädalat tagasi ja kirjaniku enesetunne oli vilets nagu igal inimesel, kellel nohu kallal, kurk nagu raspliga üle küntud ja seljas lendva.

Kui ma täna aga Visnapuu auhinnast räägin, ütleb ta hoopis nii: „Lendva on ära lennanud ja jalad, minu suurimad kergatsid, on jälle valmis milliseks tahes väljahüppeks. Ma ei ole tunnustustega hellitatud. Esimeste teoste puhul see oleks olnud tiivustuseks, hiljem kui oled õppinud elu nii mitmest aspektist tundma, läheb sulg oma teed. Mäletan Visnapuu ainukest kirjandustõhtut Torontos mõni kuu enne ta surma. Magister Mall Jürma pidas temast erudiitse ettekande, siis ilmus kõnepulti Siuru Vürst ise, krüsanteem nööpaugus. Ilmse häämeelega ta tänas eelkõnelejat ja ütles, et ega kiitus vanalgi koeral selga mööda maha ei jookse. Noh, ka mina ütlen, et ei jookse."

Nüüd viin jutu lupiinide juurde, sest „Lupiinid, lupiinid" on ju Salme Ekbaumi värske luuletuskogu pealkiri.

Lupiinid ehk maakeeli hundiuba on meile kõigile tuntud erksinine lill, õieti kultiveeritud aialill, mis aga pahatihti armastab üle aia hüpata. Ta vohab maasurnuaedades ja sinetab lopsakalt mahajäetud majade ümber.

Salme Ekbaum arvab, et tema luuletused on proosakirjaniku stambiga, et neis on alati ära jutustatud mingi lugu või sündmus, et need nagu polekski puhas luule. Kuna „Lupiinid" on sügavalt läbitunnetatud ja läbielatud luule, pean vajalikuks küsida, et kas siis luuletus peab olema pelk sõnademulin, ilusakõlaline küll, aga seejuures mittemidagi ütlev või siis jällegi kõlaliste assosiatsioonide taha peidetud ristsõnade mõistatamine.

„Mul ei ole midagi noorte uperpallitamise vastu," ütleb Salme Ekbaum. „See on nende eesõigus katsetada ja takka üles lüüa nagu ütleb Vihalemm. Kirjanduse maailm on tohutu ulatusega, lähed lihtsalt kaugemalt mööda igasugusest komplitseeritud kassikangast ja ristsõnade mõistatamisest. Igal linnul oma laul. Suhtun näiteks suure austusega Betti Alveri jõulisse ja sügavloodivasse loomingusse, ilma et mul vähemalgi määral ette tuleks teda või kedagi teist eeskujuks võtta.

Tunnetust, mis sinus sõnastust otsib, ei saa ehtida võõraste sulgedega, olgu su oma sõnahilbud siis kuitahes kaugel moekarjest."

Nopiksin , välja ‚Lupiinidest" mõned read nagu: „puu põleb, mina põlen / vettinud mõlemad / tuhaks saame mõlemad", ja teisalt: „öösel olen lennujaam / kuhjani täis võõraid hingi", ja siis jälle mujalt: „surnud võõrsil / elanud enesele võõrast elu" ja veel „olen mahajäetud maja / pääsukesed sirgeldavad mu / silmakoopastest sisse ja välja". Autor nimetab ennast „üleaja teenijaks", „irdhundiks" ja „irdhingeks", räägib „kodukäijaist ja koduskäijaist" ja ütleb, et „on aeg lennuks ja aeg pakkida tiivad."

Salme Ekbaum — nagu möödunud aasta on näidanud — on veel väga kaugel tiibade sissepakkimisest.

Aga siiski, miks on „Lupiinides" nii palju minooris kirjutatud värsse?

Selle peale saan vastuseks: „Need olid minoorsed aastad minu elus, sellepärast. „Lupiinid" on nende kajastus, peagu aruanne. Päeviku võtame enamasti kätte oleme enesega all, rõõmu on võimalik teisiti ärareageerida, seitsmesse tuulde jagada, sest rõõmul on jooksujalad all.

„Ma ise ei peagi „Lupiine" nii minoorseteks, nad aitasid mind jalule ja olid mu kaaslased kui jäin ihuüksi, nagu inimesed tihti jäävad. Mu talupoegne tagapõhi on selleks aga liiga elujaatav ja raskusi trotsiv, et anduda pessimismile," ütleb värske Visnapuu laureaat ja jutustab siis natukene sellest, mida järgmisena ette võtta, kuidas sulge seada, mida lugeda ja kuidas kergemini üle saada talve pimedatest päevadest.

VALLI VOITK

Meeleoluline Estonia orkestri peoõhtu

Läinud laupäeva õhtul toimus „Estonia" orkestri juba traditsiooniliseks saanud jaanuaris peetav peoõhtu. See oli ka tänavu esimeseks seltskondlikuks sündmuseks Toronto eestlaskonnas, millele kaasa elas Eesti Majas saalitäis peovõõraid.

Õhtu alguseks oli rohkeliikmeline orkester oma instrumentidega täitnud lava, kus hoogsa marsiga avati kavaline osa. Selle järele orkestri esimees H. Kasenurm tervitas lühidalt külalisi ja soovis neile head peotuju. Ta jäi ka teadustajaks, öeldes et esimene bravuurne marss „Meie vana" oli kunagi pühendatud president K. Pätsile helilooja Helisto poolt ja seda mängiti Eestis Kaitseliidu ja Noorkotkaste üritustel, kui president neid külastas.

Kui esimese helitöö mängis orkester V. Gustavsoni juhatusel, siis järgmist L. Virkhausi „Eesti rapsoodiat" hakkas juhatama orkestrijuht Uno Kook. Järgnesid U. Kooki „Kontsertpolka", kus klarnetisolistideks olid V. Gustavson ja M. Metsa, trompetite poolel E. Reinas ja H. Sepp.

Siis tuli lavale „Estonia" orkestri „naisrühm", 12 peoriietuses lauljat, kes orkestri saatel laulsid meeleolulisi viise „Kevadkuul", U. Kooki poolt seatud uus-meremaa maoride viisi „Eha", järgnesid „Metsateel" ja „Maikellukeste jumalagajätt". Lauljad said väga rohke aplausi osalisteks ja kordasid esimest laulu. Orkestri esimees H. Kasenurm andis tänuks igale lauljale nelgiõie.

Orkester esitas veel oma liikme Ernst Saare komponeeritud marsi „Õnnesoov". Helindi loojat lasti püsti tõusta ja talle kinnitati lill rinda. Teine lill kinnitati tänutäheks orkestrijuhi U. Kooki rinda.

Tunniajalise meeleoluka ja peole sobiva kava lõppedes orkestrijuht U. Kook ütles, et kuigi orkester jääb edasi mängima, on see mõeldud tantsuks, mida peolised ka kohe kasutasid. Hiljem võttis tantsumuusika eest hoolitsemise üle V. Gustavsoni orkester.

VÄÄRTUSLIKUM KINK
MAALIKUNSTNIK
SAARNIIT
STUUDIOST
ÕLIMAAL SUMER
567 ROEHAMPTON Ave. Toronto. Tel. 488-5895

GM
REIN KOPPEL
CHEVROLET · OLDSMOBILE
ROBERTSON MOTORS LTD.
1555 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONT. M4J 1N7
TELEFON 466-1135

Balti riikide küsimus maailma ajakirjanduses

NEW YORK — Rahvusvaheline teadeteagentuur United Press International saatis Moskva teadetel maailma ajakirjandusele järjekordse teate Balti riikide küsimuses. Nõukogude dissident Andrei B. Sahharov teatas, et KGB on arreteerinud Leedus Vilniuse ülikooli geoloogia professori Vytautas Skuodyse, keda süüdistatakse selles, et ta kirjutas alla üleskutsele, anda Balti riikidele tagasi enesemääramise võimalus.

KGB korraldas prof. Skuodyse korteris läbiotsimise, mille juures avastati üleskutse eksemplarid.

Üleskutsed taotletakse 1939. aastal N. Liidu ja Hitleri-Saksamaa vahel sõlmitud pakti tühistamist ja võõrriikide sõjavägede välja viimist Balti vabariikidest.

Ei ole veel selgunud, kas ja kui palju on iseseisvusvõitluse aktsioonist osavõtjaid arreteeritud Eestis ja Lätis, kuid ilmselt on tegemist kolme balti rahvuse dissidentidega, kes avaldasid ka möödunud aasta augustikuus „45 dissidendi apelli".

UPI teadeteagentuuri kommentaaris märgitakse, et Hitler-Stalini pakti alusel Eesti, Läti ja Leedu ülevõtmist N. Liidu poolt ei ole lääneriigid peale Hollandi aktsepteerinud Balti riikide inkorporeerimist N. Liidu poolt. Siin on ebatäpsus: Eesti, Läti ja Leedu annekteerimist ja N. Liitu inkorporeerimist on vormiliselt tunnustanud ainult Rootsi.

Hollandi ei ole Balti riikide küsimuses selgekujulist seisukohta võtnud

ja inkorporeerimise tunnustamisena tõlgitsetakse Hollandi seisukohta Baltikumi küsimuses ajal kui Hollandi oli 2. maailmasõjas Hitleri-Saksamaa okupatsiooni all ja N. Liitu loeti liitlaseks.

(VES)

Ivaskite õhtu Kalifornias

BERKELEY, Calif. — Eesti tuntud kirjandusteadlane dr. Ivar Ivask koos lätlannast abikaasa Astridiga viibisid detsembri lõpul Põhja-Kalifornias. Lätlased olid sel puhul Berkeley ülikoolilinnas korraldanud abielupaarile vastuvõtu 30. detsembril Pacific School of Religion ruumides. Vastuvõtul toimus Ivar Ivaski jooniste näitus ja külalised kandsid ette oma luuletusi. Eestlasi oli kohal ligemale kolmkümmend, kes eelreklaami osas võlgnevad tänu San Francisco Eesti Seltsile. Paljudele osutus rõõmustavaks üllatuseks, et Astrid Ivask vestles eestlastega puhtas eesti keeles.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$35.—	$38.—
Poolaastas	$19.50	$21.—
Veerandaastas	$10.50	$11.—

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$56.—	$61.—
Poolaastas	$30.50	$32.50
Veerandaastas	$16.—	$17.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $72.—, poolaastas $36.—, veerandaastas $19.—

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 45 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „....." ..... 19 .... Tellimise katteks lisan $ ..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

.....

.....

ARMAST VARALAHKUNUD

CHRISTER KURBA'i

sündinud 15. septembril 1954 Stokholmis
surnud 11. jaanuaril 1980 Stokholmis

mälestavad sügavas leinas

ISA ja EMA Rootsis
ÕDE perekonnaga Rootsis
ONUD Rootsis
TÄDI ja ONUD perekondadega Rootsis,
Eestis ja Kanadas

Mälestus Sinust on kallis meile!

OOTAMATULT LAHKUS MEIE ARMAS

MARIA TÜRNER

neiuna Volde
Sündinud 3. veebruaril 1921 Tallinnas
Surnud 22. jaanuaril 1980 Stokholmis

Mälestavad sügavas leinas

abikaasa ROBERT Stokholmis
poeg ROLAND perekonnaga Stokholmis
mehevend ENNO abikaasaga Torontos

ARMAST

HARALD PÄRS'i

mälestavad kurbuses

JUHAN ja ELSA KLEMMER
JUTA UPSHALL
AILI GIBSON
LEIDA MARKS perega

KAUAAEGSET PEREKONNASÕPRA

HARALD PÄRS'i

mälestavad

ILMAR ja MIRALDA RACKFELDT perega
ARNOLD ja HELI RACKFELDT
HERMAN ja INGRID KOIDU
JAAN ja ALVINE LEPIK
MIHKEL ja SALME NURMING

4812 YONGE STREET
(Sheppardi lähedal) 221-1159
R. S. KANE
Funeral Directors
WILLOWDALE ONTARIO

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud
MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aastz teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine
ROSAR-MORRISON
FUNERAL HOMES LTD.
T. L. MORRISON — Funeral Director
467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

EESTI SIHTKAPITAL KANADAS
Annetused ja testamendipärandused on tulumaksuvabad.
Annetaja soovid täidetakse.
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Ülempreester Samon Austraaliasse

LOS ANGELES — Praost-ülempreester Sergi Samon asub 16. veebruaril teele Austraaliasse, külastades sealset Ap.-Õigeusu kogudust ja keskusest eemal elunevaid kaasusulisi, eriti vanu ja haigeid, kes ei ole võimelised jumalateenistusest osavõtma. Ta peatub peale Sydney ka Melbournes, Adelaides ja mõnedes väiksemates keskustes. Külastuse puhul toimub rida jumalateenistusi, leinapalveid kalmistutel ja palvetunde. Ülempreester jõuab USA-sse tagasi aprilli lõpul.

Hans Laube

IN MEMORIAM

Vaevalt jõudis uusaasta kohale, kui juba surm meilt, Saksamaa Eesti Gümnaasiumi perest, jälle ühe ära kutsus: Hans Laube lahkus 2. jaanuaril 1980 hommikul Chicagos südamehaigusesse, mille all ta juba mõnda aega oli kannatanud.

Alati vaikne, tasakaalukas ja omal alal piiritu huviga kuni viimse silmapilguni töötades, võis temaga kõigist asjadest kõneleda ja tema intelligentseid mõtteid nautida. Õpetajana ei häirinud teda õpilaste probleemid ja meie ei näinud kunagi tema pahameelt, kuigi seda oleks võinud temalt oodata. Alati võis temalt tarka ja tasakaalukat sõna oodata ja ta jagas oma suuri teadmisi vabalt ning jäägitult õpilastega.

Hans Laube oli 69 aastat vana ja oleks võinud teadlasena veel aastaid töötada oma rahva kasuks.

MARTA KOPPEL

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS
362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8
Tel. 466-1951 või 466-1502
Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Kui hädaline tuleb kiropraktori juurde

Dr. Leo Kann selgitas kiropraktorite tegevust tervishäirete ravimisel

Tavaks kujunenud arstide laudkonna vestluse asemel toimus Torontos Peetri kiriku saalis seekord erialaline vestlus kiropraktikast dr. Leo Kannilt, keda tehnilistes ülesannetes filmi näitamisel assisteeris kolleeg Peter Ambos. Saalitäis rahvast oli tulnud huviga ettekannet jälgima. Lava ette kinnitati pilt nõtkest tantsitarist mustas balleti-treeningu rüüs. Üles oli seatud ka filmi-lina, mis lasi oletada, et loeng tõotas tulla mitmekesine ja huvitav ning nõnda see ka oli.

Peetri Kiriku Naisringi uus esinaine pr. M. Leetsman koos oma kaasalastega olid valmistanud tooreda hästikaetud kohvilaua külalistele. Tutvustamisel selgus, et dr. Leo Kann, D.C. õppis arstiteadust Eesti ja Saksamaa ülikoolides ning valmistus erialale kiropraktika näol, omandades sellele alale praktiseerimise õiguse esimese eestlasena maailmas, töötades praegu omal alal Torontos.

Dr. L. Kann mainis sissejuhatuseks, et sõna chiropractic tuleb kreekakeelest tähendades käe praktikat ja kerkis teadusharuna esile 85 aastat tagasi teadlase D.D. Palmeri poolt.

Kanadas töötab Canadian Memorial Chiropractic College, mis oli aastaid ainuke sellealaline õppeasutus kogu Briti Impeeriumis.

Kuid hiljuti on avatud nii Inglismaal kui ka Austraalias vastavad õppeasutused, kuhu võib õppima minna pärast kahe aastast õppimist ülikooli arstiteaduskonnas. Nendesse koolidesse astuvad paljude rahvuste liikmed üle kogu maailma. Õppetöö kestab neli aastat, andes Doctor of Chiropractic kraadi.

Alates vanadest egiptlastest ja kreeklase Hippokratese „Articulation'i" põhjal on seda ravi kasutatud tänapäevani. See on muutunud üha tarvilikumaks sportlastele ning teatri-jõududele, eriti balletis ning lavatantsus. Vanarahva tarkuselgi olid oma kiropraktilised võtted nagu seljal sõtkumine laste poolt, luua või rehavarre surve mööda selga, või haakpoosis vastastikune selja venitamine, millest saadi abi tööst ära vaevatud valutavaile pressitud lihastele ja närvidele.

Kiropraktika on teadus filosoofilisest tehnilisest oskusest normaliseerida närvi tegevust inimstruktuuris, millele lisandub talent kompamis-meeles, et leida täpset ravi-vajavat kohta.

Teaduses inimkeha on meistersüsteem, milles närvid annavad käsu ja keelu. Kiropraktika filosoofia alusel inimese loovat jõudu nimetatakse universaalseks intelligentsiks ehk jumalikuks jõuks, mis allub füüsilistele seadustele, mis ei tunne muret struktuuride eest.

Sündides on igal inimesel kaasa antud tema isiklikud teguriks eluks, millele lisandub miljöö ja töö. Haigus võib tekkida ärritustest, mehaanilistest häiretest nagu luumurd või nihestus ning keemilistest või vaimsetest funktsiooni muudatustest vastavates kudedes või elundeis. Väiksed häired võivad pikema aja vältel areneda pataloogilisse järku. Arstirohte antakse bakterite hävitamiseks, organite stimuleerimiseks või siis valu vaigistamiseks.

Kiropraktor aga püüab normaliseerida närvi tegevust, et saada keha normaalse tervise juurde tagasi.

Kiropraktor võib aidata seljavalude, lumbaago, ishiase, peavalude, kaela-õlavalude närvipõletiku ja paljude tehniliste vigastuste puhul. Põhiline ravi seisab selgroo lülide kohaldamises, olles eriti profülaktiliselt väärtuslik. Selgroo läbitöötamisel on võimalik vabaneda takistustest ja nihetest, hoides ära tervise häireid, mis pole veel jõudnud areneda halbadeks sümptomiteks.

Oma loengu lõpetas dr. L. Kann Thomas A. Edisoni sõnadega: „Arst tulevikus ei anna meile rohtusid, vaid õpetab patsiente hoolitsema oma kehalise struktuuri ja toitlustamise eest, õpetades nii haiguse kui selle tekkimise ajalugu, et oskus haigustest hoidumiseks oleks relvaks tervise kaitsel."

Pärast ülevaatlikku loengut järgnes huvitav tervishoidlik film. Siis tuli vaheaeg ning seltskond läks kohvi jooma. Eeskava teises osas esitati küsimusi nagu see on tavaks. Dr. Kannilt küsiti ja ta vastas järgmistel teemadel:

Kas kiropraktor on võimeline parandama vigast kaela-lüli? Õnnetuse puhul jah — kuid see võib kesta aastaid.

Leitud närvipigistuse puhul painutatakse keha edasi-tagasi kogu keha ulatuses.

Ainult halvatuse puhul tehakse eriharjutusi.

Kuidas on võimalik südame ümber asuvate lihaste valu ravida? Siin on tegemist närvipigistusega ja valu kandub peaajusse. Sellest hädast saab üle aidata kiropraktor.

Kuidas eraldada südamesse tekkivat valu musklite valust? Kui tegemist on südames oleva valuga, siis on ängistus kogu rinnakoopas ja isegi selja-taga.

Mida teha kui süda jätab lööke vahele? Süda jätab tihti lööke vahele. Siin aitab ujumine ja kõndimine kõige paremini.

Millised harjutused on parimad selja-valu vastu? Tavalised töö- ja liikumisharjutused.

Kas kiropraktika aitab ka ristluude valu puhul? See ongi peamine kiropraktika ala, sest kogu keha struktuur on toetuv ristluudele.

Mida teha seljaüdide reuma puhul? Siin tuleb katsetada, kas kiropraktor suudab aidata.

Kas saab ka silmanärvidele abi kiropraktikast? Ei, siin ei ole võimalust pääseda silmanärvi juurde, mis asub sügaval silmakoopas.

Kas on abi halvatuse vastu? Halvatus toimub pea-ajus mõne veresoone lõhkemise tulemusena ja siin ei ole võimalik anda abi. Kui on aga tegemist käte või jalgadega, siis on võimalik saada praktiliselt teatavat liikumisvõimet tagasi.

Artriit teeb vaeva, mida teha? Artriit on liigestepõletik muutes inimese passiivseks. Aga töötamine ning liikumine aitab valust võitu saada.

Kas 70-ne aastast küüruvajunud inimest saab sirgeks ajada? Jah, kui töötatakse ta seljalülide kohendamisega. Kuid see ei ole kiropraktori ala, kuna see on operatiivne.

Kas saab kulunud puusaluid parandada? Siingi vajatakse operatiivset ravi.

Kas on võimalik tulla OHIP'i ja perekonnaarsti kaudu kiropraktori juurde? Ei ole mingeid takistusi tulla otse praktiseeriva kiropraktori juurde. Häda selgitamiseks on sageli vaja röntgeni ülesvõtet.

Kuidas teile film meeldis? — küsis nüüd doktor omakorda ja sai publikult lõpetuseks tugeva tänuliku aplausi. Koguduse nimel üteldi esinejale tänu. Kava oli hästi sisustatud ning huvitav oli kuulda erialal töötavaid spetsialiste . . .

TIINA TUVIKENE

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler
Spetsialiseerunud contact lenside alal
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
TELEFON 535-6252

Tammsaare lesk suri

30. detsembril suri kodumaal 84-aastasena kirjanik Anton Hansen-Tammsaare lesk Käthe Hansen, sündinud Veltman. Ta on sündinud 29. aprillil 1896. aastal Tallinnas, õppis gümnaasiumis, töötas „Päevalehe" juures, kus tutvus Tammsaarega, kellega ta 1920. a. abiellus. Ta oli meie suurkirjanikule toeks mitte ainult igapäevaste eluraskuste jagamisel, perekonna kasvatamisel, vaid oli nõuandjaks ka loomingulises töös, olles esimeseks „kriitikuks" uute teoste käsikirjadele.

Pärast A. H. Tammsaare surma hoidis ta oma kultuuriväärtusega kodu Kadriorus, millest nüüd on saanud Anton Hansen-Tammsaare majamuuseum. See on kujundatud Käthe Hanseni juhendite kohaselt ja sinna on paigutatud palju kirjaniku loomingusse ja ellu puutuvaid materjale, mida ta uurimisel on kasutatud. Käthe Hansen oli abiks ka Tammsarele ta teoste teistesse keeltesse tõlkimisel ja kirjastamisel ,milliseid materjale on viimasel ajal ilmunud.

Kirjanikul oli poeg Eerik ja tütar Riita, kes elavad kodumaal.

Helilooja Uno Naissoo surnud

Kodumaal suri 5. jaanuaril pärast lühikest haigust helilooja Uno Naissoo. Lahkunu on sündinud 25. märtsil 1928. a. Viljandis. Ta lõpetas Tallinna konservatooriumi prof. H. Elleri õpilasena, jäi pedagoogina tööle Tallinna Muusikakooli, olles paarkümmend aastat ka selle teooriaosakonna juhataja. Möödunud aasta sügisest alates töötas konservatooriumi õppejõuna. Pedagoogilise töö kõrval on temalt ilmunud mitu teoreetilist tööd harmoonia, arranzheerimise ja komponeerimise valdkonnas.

Loominguliselt töötas mitmes zhanris, peamiselt aga just vokaalsel ja instrumentaalsel estraadimuusika alal, saavutades selles vormis suure tunnustuse, auhindu ja preemiaid. Mitmed ta lauludest on leidnud koha rahva lauluvaras. Tema viimast tööd olümpiatule vastuvõtmiseks „Oodi tulele!" kuulati siis kui helilooja ise oli juba haigevoodis.

Tähistatakse Tartu rahu 60. aastapäeva

Eestlaste Teesknõukogu Kanadas korraldab koostöös Toronto Eesti Võitlejate Ühinguga pühapäeval, 3. veebruaril, kell 3 p.l. Eesti Maja keskmises saalis Tartu rahu 60. aastapäeva tähistamise. Tartu rahu kirjutati alla 2. veebruaril 1920 ja selle rahulepinguga loobus N. Liit igaveseks ajaks igasugustest õigustest Eesti kohta. Eesti okupeerimine 1940. aastal oli Tartu rahulepingu tooreim rikkumine.

Tartu rahu 60. aastapäeva tähistamise koosoleku avasõna ütleb EKN esimees U. Petersoo. EKN liige ja Toronto Eesti Võitlejate Ühingu juhatusliige A. Kala kõneleb teemal: „Tartu rahu ja praegune maailma poliitiline olukord". EKN abiesimees L. Leivat käsitab praeguseid aktuaalseid päevaküsimusi ja lõppsõna ütleb Toronto Eesti Võitlejate Ühingu esimees H. Kivi. Koosolekul esineb lauluettekannetega sopran Tamara Norheim.

Abi maavärisemise ohvritele

OTTAWA — Kanada välisminister Flora MacDonald tegi teatavaks, et Kanada valitsus on määranud 75.000 dollari suuruse toetuse Assoori saarte maavärisemise ohvritele. Annetus on kasutatud peamiselt peavarju kaotanud inimestele telkide ostmiseks. Välisminister teatas ühtlasi, et Kanada valitsus töötab tihedalt koos Portugali valitsusega, et toimetada õhu teel Kanadast Assoori saartele mitmesuguseid tarbeesemeid ja toiduaineid, mis jagatakse välja katastroofi ohvritele.

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
auruga „steamcleaning"
HEL. ERIK LOKBIK 447-9834

Kanada valimiste selgituskoosolek Eesti Majas

Balti Liidu korraldusel peetakse neljapäeval, 31. jaanuaril kell 7.30 õ. Eesti Maja suures saalis selgituskoosolek eelolevate Kanada valimistega seoses olevais küsimusis. Koosolek toimub laudkonna diskussioonina kõigi kolme erakonna esindajate osavõtul. Koosolekule oodatakse kahte esindajat igast erakonnast, kelledele esitatakse küsimusi Balti Liidu esindajate poolt. Koosoleku lõpuosas saavad sõna võtta ja küsimusi esitada koosolekust osavõtjad. Kõiki valimistega ühenduses olevaist küsimusist huvitatuid palutakse selgituskoosolekust osa võtta.

USA pommilennukid India ookeani kohal

WASHINGTON — Ühendriikide valitsus on saatnud India ookeani kohale patrulleerima suured B-52 tüüpi pommilennukid, millede meeskondadele on tehtud ülesandeks jälgida vene sõjalaevade liikumist selles piirkonnas. B-52 pommilennukite rakendamisega kinnitavad ameeriklased, et nad on valmis tooma suuremaid jõudusid Pärsia lahe piirkonda kui olukord seda nõuab. Samal ajal on Ühendriigid alustanud Pakistani valitsusega läbirääkimisi Pakistani armee varustamiseks moodsate relvadega, mis läheb maksma miljardeid dollareid. Pakistanil on läbirääkimisi ka Hiinaga sealt abi ja relvade saamiseks. Washingtoni saabunud andmeil saadavad venelased Afganistani massiliselt oma ametnikke ja bürokraate, kes asendavad vallandatud või mõrvatud afganistanlased.

Carter otsib koostööd Iraaniga

WASHINGTON — Afganistani kriisi tulemusena on president Carter muutnud oma senist poliitikat Iraani suhtes, otsides koostööd sealste võimudega, kes hoiavad teatavasti pantvangidena vangistuses Ühendriikide saatkonnaametnikke. Carter kavatseb pakkuda Iraanile sõjalist ja majanduslikku koostööd kui Iraani võimud vabastavad pantvangid neid kahjustamata. Iraanis ei ole siiski seni märgata olnud mingisugust muudatust pantvangide küsimuses ning saatkonna vallutanud terroristid nõuavad endiselt shahhi väljaandmist enne pantvangide vabastamist.

Carteri suur võit Kennedy üle

WASHINGTON — Iowa osariigis möödunud esmaspäeval toimunud Ühendriikide presidendi kandidaatide eelvalimistel pani demokraatlik partei välja kaks kandidaati — praeguse presidendi Jimmy Carteri ja senaator Edward Kennedy, kuna vabariiklaste partei poolt kandideeris suuremal arvul kandidaate. Jimmy Carter saavutas senaator Kennedy üle suure võidu, kuna häälte vahekord oli 2:1 Carteri kasuks. Vabariiklaste partei valimistel oli üllatuseks endise CIA direktor George Bushi võit vabariiklaste partei senise lemmiku Ronald Reagani üle. Bushil on eriti suured kogemused välispoliitilisel alal kuna peale CIA direktori positsiooni on ta olnud saadikuks Liitunud Rahvaste Organisatsioonis ja Hiinas. Kolmandaks tuli senaator Howard Baker.

◊ Rootsi meteoroloog Leo Rannaleet, kes 11 aastat tegutses ilmade ennustajana, siirdus sellelt kohalt Stokholmis Norrköpingisse, kus ta juhatab Rootsi Meteoroloogilise ja Hüdrograafilise Instituudi ilmastikuprognoosi osakonda. Vahepeal, 1974 kuni 1978 oli ta Himaalaja mägestiku nõlvadel ehitamas ja sisse seadmas Nepaali riigile meteoroloogilist teenindamist.

FINN-AUTO
Teen kõiki mehaanilisi parandusi
(mitte keretöid)
3323 Danforth Ave. Tel. 691-9553
RISTO SAARENVIRTA

„Estonia" segakooril oli mitmeid erigruppe. Üheks neist oli kammerkoor, keda näeme konservatooriumi saalis esinemas. Ees koorijuht dr. R. Toi. Foto: Vaba Eestlane

Egiptus on vaene ja mahajäänud maa

Dr. E. Aruja tähelepanekuid Niiluse jõe ja püramiidide riigist

Möödunud kolmapäeva õhtul toimus Tartu Instituudi tänavune esimene loenguõhtu. Oma tähelepanekuist tänapäeva Egiptuses kõneles dr. E. Aruja, kes möödunud aasta lõpul töötas paar kuud Egiptuses üle õlitorude valmistamise ettevõtte juures. Dr. E. Aruja sai selle koha Canadian Executive Personal for Overseas programmi alusel, kes saadab igale poole pensionieas olevaid, kuid töövõimelisi asjatundjaid. Sõidukulud kandis Kanada valitsus, korteri- ja söögikulud makseti ettevõtte poolt ja need olid palju suuremad kui kohalike tööliste töötasu. Dr. E. Aruja õpetas seal röntgenkiirte ja ultrahäälega torude keevitamise kontrollimist. Torud valmistatakse õlikompaniidele ja nende kvaliteet peab olema eriti kõrge.

Oma ettekande sissejuhatuses dr. E. Aruja otsis jälgi Egiptusest eesti kirjanduses, kus selle nimega tutvuti laulus „Teele, teele kurekesed . . .", aga ka kunstluules (A. Alle), kuna mõiste „egiptuse nuhtlused" on Piiblist pärit. Ta vaatles Egiptust kaardil, see on pikuti üle 1000 km põhjast lõunasse, pindala üks miljon ruutkilomeetrit, sellest on 2—3% haritav ja peab elatama 42 miljonit inimest, kelle arv iga aastaga kasvab ühe miljoni võrra.

Kasutatava maa vähesuse tõttu lubatakse uusi maju ehitada ainult kõrbesse, kus on ka vett liiva all.

Dr. E. Aruja oli Egiptuses läbisõidul viis aastat tagasi, seekord aga oli tutvumiseks kaks kuud, mis andis võimalusi selle maaga lähemaks mõistmiseks ja nägemiseks.

Suurim osa loengust olid diapositiivid, mille kaudu mindi ligi 5000 aasta kaugusel olevasse püramiidide ehitamise ajastusse. Viimaseid on Egiptuses ligi paarsada, lisaks neile enamtuntuile ja suuremaile ka arvukalt väiksemaid. Ka on püramiidide ehitamismaterjal olnud erisugune. Tänaseni püsinud graniidist ehitatute kõrval on päikeses kuivatatud savitellistest tehtuid.

Ettekandja oli oma kaameraga neid jäädvustanud mitmesuguseid, erikohtades ja osa neist varisemas või liiva alla mattumas.

Mõned olid juba päris linna külje all, kuna linn laieneb.

Egiptus võib olla romantiline oma eksootikaga, on turismimaa, aga enamuses kõrbeala, kus on lõpmatuseni ulatuv liiv ja ainult liiv. Sellelt elutult pinnalt tõusevad püramiidid, mis on kõik Niiluse läänekaldal, kuna see oli ilmakaares, kus päike loojus ja ka surnud maeti. Jõe ääres ja ühes suuremas oaasis on linnad ja siin elab ka rahvas. Asulad on räpased, tihedalt asustatud, liiklus nagu ilma reegliteta. Tänapäevase ja uuema hulgas on palju aastatuhandete vanust, kus hieroglüüfidelt on lugeda kunagist elu, kuid ka vaimset loomingut.

Kairo kohal on alaliselt must nõepilv mootorsõidukite heitegaasidest ja vabrikute korstnaist, mida keegi ei katsugi tõkestada. Tänaval pühitakse praht kord paari nädala jooksul hunnikuisse, kuid seda ei viida ära.

Sealt see läheb jälle tänavaile laiali, kuni tuleb uus kokkupühkimise kord.

Majade vareneil ja prügihunnikuil otsivad omale toitu kitsed ja lambad.

Egiptuse töölise palk on väga väike, kuid ta teab kust on võimalik odavamini toitu saada. Nii on taksojuhtidelgi erihinnad, kas ollakse kohalik elanik või fotoaparaadiga turist.

Sel ajal kui dr. E. Aruja koos abikaasaga olid Egiptuses, oli väga kuum, temperatuur pidevalt 35—39° C ja õhujahutust elamuis ei olnud. Ta töötas kuus päeva nädalas. Töö kestis ilma vaheajata ja söögipausita. Egiptlased sõid kaasavõetud leiba töö ajal ja pakkusid seda ka temale, kuid ta väitis, et ta on paastumas, mida aktsepteeriti. Selle paastu tõttu vähendas ta oma kehakaalu kahe kuu jooksul 14 naela.

Egiptlastel on töö vastu vähe huvi ja nad ütlevad, et need kes tõesti tahavad kõvasti töötada, lähevad Saudi Araabiasse, kus on töötasud palju suuremad.

Arujad tegid pikemaid automatku ka piki Niiluse jõe orgu ja sõites laevaga Niilusel. Ühel päeval oli autojuht olnud väga ärritatud ja rääkinud siis, et egiptlased pakkunud talle 20 Egiptuse naela, kui ta aitaks näpata proua Aruja. Viimane leidis, et idee olnud hea, aga hind pidanuks ikka kõrgem olema.

Diapositiividega jõuti kuni lõunapiirile ja maastike ning linnade, arheoloogiliste vaatamisväärsuste kõrval oli lühipilk antud ka egiptlaste igapäevasest elust, kuigi nende kodudes oli käidud vaid paaril korral.

Osavõtjaid oli rohkesti, kes huviga jälgisid selle eksootilise maa ajalugu ja tänapäeva.

President Carter ei taandu

Venelastele antud ultimaatumi tähtaega ei muudeta

WASHINGTON — Carteri administratsioon on jäänud kindlaks oma seisukoha juurde, mis nõuab N. Liidult oma okupatsioonivägede väljaviimist Afganistanist 20. veebruariks ja kui seda tingimust ei täideta, siis loobuvad ameeriklased Moskva olümpiamängudest. Välisministeeriumi esindaja Hodding Carter mainis, et Ühendriikide valitsus ei kavatse seda tähtaega pikendada.

President Carter saab ilmselt oma ettepanekule tugeva toetuse Kongressilt, kus nii Senatis kui ka Esindajatekojas terve rida kõnelejaid nõudis, et Ühendriikide atleedid peavad praeguses olukorras loobuma olümpiast ja jääma koju.

Ühendriikide diplomaadid Lääne-Euroopas teevad tõhusat tööd ja suuri pingutusi, et tõmmata boikotiga kaasa ka neid riike, kes esialgu jäid Carteri ettepaneku suhtes jahedaks.

President Carteril oli Valges Majas teisipäeval kokkusaamine Lääne-Saksamaa välisminister Hans Dietrich Genscheriga ja Euroopa Ühisturu presidendi Roy Jenkins'iga, kelledega arutati olümpiamängudest loobumise küsimust ning N. Liidu okupatsioonivägede sissetungi Afganistani.

Lääne-Saksamaa ei tee olümpiamängude boikoteerimise suhtes otsust enne kui ta on läbi rääkinud Euroopa Ühisturu teiste liikmesriikidega.

Toimetusele saadetud kirjandus

. SIDEMEES. Jõulud 1979. Vancouveri Eesti Ühendatud koguduse vaimulik ajakiri. Sisus: A. Proos „Advent", O. Õunpuu „Jeesus 12-aastasena templis", Taimi Proos „Tulised vankrid", J.H.V. „Jumal meiega", V. Nõmme „Kuidas ja kellele sa laulad?", J. Eenjärv „Elamus jõuluööl", vaimulikku luulet ja pikk ülevaade „Pilku seljataha heites", kus on kirjeldatud elu ja tegevus 1979. aastal.

Ilmar Talve suurteos soome rahvakultuurist

Möödunud aasta lõpul ilmus Soomes suurteos soome rahvakultuurist „Suomen Kansankulttuuri", seekord eestlase tööna. Autoriks on tuntud kirjanik ja etnoloog, Turu ülikooli professor Ilmar Talve, kes on seni tuntuks saanud monograafiliste uurimustega. Raamat ilmus Soome Kirjanduse Seltsi toimetuste sarjas, kus varem on ilmunud suurteosed soome rahvakultuuri üle.

Talve ei pretendeeri oma tööga mingile rahvuslikule luksusväljaandele, mis oleks määratud eeskätt laiale haritud üldsusele informatiivseks lugemiseks. Ta on silmas pidanud enneköike aineõppijaid ülikoolis, mistõttu teos on asjalik ja kontsentreeritud. Tänu autori kirjanduslikule talendile, oskab ta ennast lühikeste, napisõnaliste lausetegagi huvitavaks teha.

Peaagu pool kogu teosest on varutud sotsiaalsele elule ja vaimse kultuuri nähetele, kus on võetud vaatluse alla sotsiaalsed ja majanduslikud institutsioonid alates pere- ja sugulussuhetega, elu käändekohtadega seotud riitused, lapse sündimise, abiellumise jne. aasta tähtpäevad, rahvauskumused, rahvaluule, muusika ja tantsud-mängud. Täiesti uudsena on toodud sellelaadilisse teosesse peatükk linnakultuurist, mille poole kogu inimkond kiiresti liigub.

Aforism

Meie ei taha tunda kohustusi maa ja rahva vastu, vaid meie mõtleme eelkõige iseenestele.

A.H. Tammsaare

Kõik, kes senini registreerinud ESTO '80 sõiduks ühislendudele KIWI TRAVEL'i kaudu, teha sissemaks $60.— koos kindlustusega kuni 31. JAANUARINI 1980

Valida on 2 „charterlendu"

Püüame rahuldada kõiki sõitasoovijaid, kohtade arv on piiratud.

Lennud Torontost: Sterling FL 951 1. juulil/80 kell 18.00
FL 951 2. juulil/80 kell 23.00
Tagasi: Sterling FL 952 14. juulil/80
FL 952 22. juulil/80

Sõiduhind $505.— (aluseks praegused hinnad)

KIWI TRAVEL & TOURS
958 BROADVIEW AVE., TORONTO, ONT. M4K 2R6
TEL. 466-4813

M.T. MANKIN REAL ESTATE REALTOR
MARK T. MANKIN REALTOR
2670A Yonge St. (at Lytton Blvd) Toronto M4P 2J5
Kinnisvara ostu või müügi korral helistage
TOOMAS MANKIN, tel. 487-4477, kodus 447-2017

FINN TASTE BAKERY
7 Grantbrook Ave. (Finch Plaza)
(Finchi nurgal, Bathursti ja Yonge vahel)
TELEFON 225-0824
Pagariäri neile, kel on peen maitse
Äri avatud: teisip., kolmap., neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 9—4.
(Esmaspäeviti suletud)

Läti äri
DOWNTOWN WOOLS ARTS & CRAFTS
9 Queen St. E. Toronto — Tel. 368-5011
Meil on rikkalikus valikus importeeritud lõngu. Sobivad varrastel ja kangastelgedel kudumiseks, põimimiseks, heegeldamiseks, tikkimiseks ja sõlmimiseks (macrame). ★ SKANDINAAVIAST HUVITAVAID MATERJALE KÄSITÖÖKS MUSTRIGA ★ Kanvaa mitmes värvis — SOODSAD HINNAD. Avatud: esmasp.—kolmap. 9—6, neljap., reedel 9—8, laup. 9.30—4. Meie teine äri: 674 Broadview Ave. Tor. Tel. 469-2205, kell 3—5 p.l.

OLD MILL TAILORS
7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO
(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)
TEL. 769-9535
DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI
RUDY SCHNEIDER

FINN HOME BAKERY & DELICATESSEN
281 DANFORTH AVE. Tel. 463-3331

Soome pagarisaadused — kardemonisaiad, struudelid, soome tordid, küpsised. Lihapirukad.
Soome rukkileib
EUROOPAMAITSELISED JUUSTUD, KALAKONSERVID, DELIKATESSID
Äri lahtioleku-ajad: teisip., kolmap., neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 8.30—2. Esmasp. suletud.

VABA EESTLASE TALITUSES müügil stereo heliplaat
INGEMAR KORJUS bass-bariton
CHARLES KIPPER — klaverisaade
Metsateel (A. Kapp), Ennemuiste (M. Saar), Üks suu (M. Saar), Muremaa (R. Päts), Laul sõnajala õiest (T. Vettik), Sind tervitame kuldpäike (A. Karindi) ja Rändaja õhtulaul (J. Tall) ja rahvalaule: K. Raidi seades — Laulu mõju, Kui ma hakkan laulemaie, Ära viies ja Kivikasukas, L. Virkhausi seades — Kus on kus on kurva kodu, V. Kappi seades — Linakatkuja ja J. Zeigeri seades — Kanneldajast vend.
Hind $9.50 pluss postikulu $1.—

SPORT

Spordiuudiseid kodumaalt

N. Liidu meistrivõistlused õhkrelvadest laskmises peeti Minskis. Üheks osavõtjaks oli Paidest pärit 21-aastane Inna Rose, kes tuli õhupüstoliharjutuses 386 silmaga N. Liidu meistriks.

*

Tallinnas peeti esimene N. Liidu ulatusega karateturniir, millest võttis osa 150 sportlast, kellest kaks esikohta said tallinlased. Kehakaalus kuni 85 kg võitis esikoha Olev Kivirand ja raskekaalus Jüri Velsberg.

*

Ida-Saksamaal Rostockis peetud rahvusvahelistel ujumisvõistlustel püstitas tallinlanna Marina Trofimova uue Eesti rekordi naiste ja tütarlaste 200 m kompleksujumises, tagajärjega 2.23,36; 100 m vabaujumises saavutas ta tulemuseks 1.00,66.

*

Tsheljabinskis toimus N. Liidu ulatusega noorujujate võistlus, kus 13-aastane Tallinna noor Aivi Liiv võitis omaealiste hulgas 100 m vabaujumises esikoha tulemusega 1.03,3. Kolme parema hulka kuulus ta ka 200 m ja 400 m kompleksujumises.

*

Noorte kergejõustiklaste käesoleva talve esimestel sisevõistlustel võitis 16-aastane Sven Reintak teivashüppe ulemusega 4.60. Noor sportlane võistles möödunud aastal Tashkendis peetud täiskasvanute kümnevõistluses saades 6617 punkti, mis on rohkem kui ükski teine on saavutanud selles vanuses.

*

Möödunud aastal täitis Tallinna koolitüdruk Galina Joonas sportvõimlemise suurmeistrinormi, millega ta on arvatud N. Liidu olümpiakoondise liikmekandidaadiks. Hiljuti võttis ta osa Jaapanis peetud rahvusvahelistest võistlustest ja jagas seal kolmandat kohta üldvõitjate hulgas.

Spordimärkmikust

Pariisi spordileht „L'Equipe" korraldas hääletamise möödunud aasta parimaile. Kümne parima loetelu kujunes järgmiseks: 1) Inglise kergejõustiklane Sebastian Coe, 2) Rootsi tennismängija Björn Borg, 3) Prantsuse jalgrattur Bernard Hinault, 4) N. Liidu ujuja Vladimir Salnikov, 5) Inglismaa jalgpallur Kevin Keegan, 6) Ida-Saksa kergejõustiklane Marita Koch, 7) Lõuna-Aafrika mootorsportlane Jody Schekter, 8) Ühendriikide kergejõustiklane Reynaldo Nehemiah, 9) Itaalia kergejõustiklane Pietro Mennea ja 10) Hispaania golfimängija Severiano Ballesteros.

*

Ka Itaalia spordiajaleht „La Gazetta" korraldas samasuguse hääletuse ja seal oli samuti esimene Inglise jooksja Sebastian Coe, 2) Itaalia kergejõustiklane P. Mennea, 3) Rootsi tennismängija B. Borg, 4) L-Aafrika mootorsportlane J. Schekter, 5) Rootsi suusataja Ingemar Stenmark, 6) Prantsuse jalgrattur B. Hinault, 7) Itaalia mäelaskur R. Messner, 8) Ühendriikide kergejõustiklane R. Nehemiah, 9) Ühendriikide poksija „Sugar" Ray Leonard ja 10) Ühendriikide tennismängija John McEnroe.

*

Sao Paulos peetud traditsioonilisel uueaasta jooksul oli võitjaks ameeriklane Herb Lindsay. Teiseks tuli portugallane Jose Sena ja kolmandaks kolumbialane Victor Mora. Jooksust võttis osa ka soomlane Lasse Viren, kes jäi ajaga 24.43 16. kohale.

*

Uus-Meremaal Taupos peetud kergejõustikuvõistlustel võitis möödunud aasta Euroopa-meister soomlane Martti Vainio 10 miili jooksu. Tema ajaks oli 49.14. Jooksjaid oli 240. Seitse korda varem on sama jooksu võitnud uusmeremaalane Jack Forster, kes aga seekord oli haigestunud. Ka teine soomlane, maratonijooksja Jukka Toivola oli edukas, tulles ajaga 50.04 neljandale kohale.

© Kalevi lipkond Stokholmis on vanim eesti skautüksus vabas maailmas, mille rajasid 1. detsembril 1944 Lembit Pürge ja Olav Rebane. 35 aasta kestel on ümbermguselt 1300 eesti poissi teginud kalevite ridades.

RISTSÕNA NR. 1017

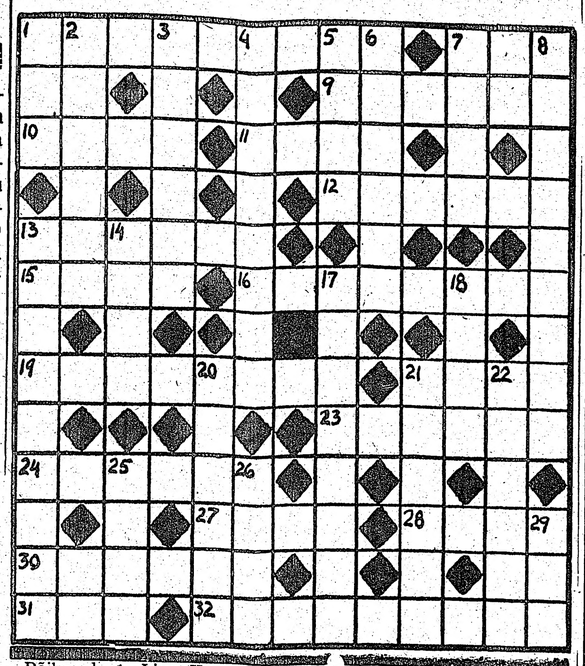

Põikread: 1. Linn Kanadas, 7. Tühi koht, 9. Noor neiu, 10. Prantsuse mehenimi, 11. Lihatoit, 12. Ääretu, 13. Talutööline, 15. Mehenimi, 16. Eesti maakond, 19. Teise kulul elav olend, 21. Ajaline mõiste, 23. Kullavärviline metallide sulam, 24. Enesele, 27. Tugev torm, 28. Öeldakse seisjale, 39. Erutatud, ärevil, 31. Lame kala, 32. Koomiline, veider.

Püstread: 1. Eessõna saksa keeles, 2. Paigutus, 3. Vana-aja suurmees, 4. Endine eesti ajaleht, 5. Eesti luuletaja, 6. Õppeasutuse juhataja, 7. Kohanimi Harjumaal, 8. Lendavad putukad, 13. Teatud soolaliikide nimetus, 14. Peakuju ühes Shakespeare'i draamas, 17. Ühe sõiduki juht, 18. Mitte palju, 20. Väike luuletus, 21. Jutustav ilukirjandus, 22. Heinatööd tegema, 25. Kolm — ühes võõrkeeles, 26. Vanadusele, 29. Sissepääsu koht.

RISTSÕNA NR. 1016 LAHENDUS

Põikread: 1. Uluots, 6. Kontor, 10. Aivaz, 11. Asukas, 12. Kaarma, 13. Telefon, 14. Daam, 16. Oksa, 18. Vene, 19. Uurikett, 22. Mast, 24. Peenrad, 25. Avariid, 27. Raha, 29. Sarnasus, 32. Hiir, 35. Krug, 36. Nool, 37. Korsett, 39. Austus, 40. Ernits, 41. Murre, 42. Askees, 43. Aidati.

Püstread: 1. Uganda, 2. Usutav, 3. Taat, 4. Sisenema, 5. Paremus, 7. Oman, 8. Turske, 9. Raamat, 12. Kõer, 15. Menning, 16. Okariin, 17. Stiil, 20. Utah, 21. Lehar, 23. Adru, 26. Vahe tera, 28. Asustus, 29. Skaala, 30. Rupsik, 31. Seos, 33. Ronima, 34. Alasti, 37. Kume, 38. Trei.

Eesti film „Reigi õpetaja" Soome televisioonis

2. jaanuaril esitas Soome TV 2 oma õhtuses saates Aino Kallase jutustusele põhineva ajaloolise filmi Eestis kõrvalises kohas elanud kirikuõpetajast, kes hakkas rahva uskumusest välja kiskuma paganluse jäänuseid, aga ei olnud võimeline oma eluraskusi selgitama. Peaosis olid Mikk Mikiver, Elle Kull ja Tõnis Mikiver.

Aino Kallase „Reigi õpetaja" ilmus aastal 1926. See on aluseks Jüri Müüri poolt juhitud eesti filmile, mis tugevas ballaadi vormis räägib õpetajast ja ta noorest naisest, kes saabusid uude kihelkonda aastasadu tagasi. Koguduse juurde tuleb Stokholmis õpingud lõpetanud abiline, kel tekib õpetaja abikaasa vastu tundeid, mis viivad traagilistele tulemustele.

Aino Kallas on käesoleva aastasaja suur soome proosaautor. Ta kirjanduslik aine on pärit suuremas osas Eestist ja selle ajaloost, ja suurema osa oma elust ta on veetnud lõuna pool Soome lahte. Soome ajaleht „Aamulehti" kirjutab filmi tutvustamise puhul, et ei ole ime, et eesti filmitegijad on olnud huvitatud tema teostest, kuigi need stiililt omapäraseina asetavad suuri nõudmisi lavastajaile.

ILMUSID JA ON MÜÜGIL „VABA EESTLASE" TALITUSES

Einar Sanden

„MITME NÄO JA NIMEGA"

Dokumentaalteos andekaimast eesti soost spioonist Arthur Haman — Juhan Tuldavast, kes „põgenes" 1955. a. Rootsi ja saavutas pagulaskonna usalduse, kuni 1963. a. N. Liitu tagasi läks. Autori uurimine põhineb paljudele dokumentidele ja isiklikele kokkupuuteile.

224 lk. Hind $12.50 — saatekulu 50 centi

ANDRES KÜNG

MIS TOIMUB SOOMES

Kirjastus Välis-Eesti & EMP

311 lk. Hind $14.00 br. + saatekulu 50c

Eesti ajakirjaniku teos põhineb laialdasele allikmaterjalile. Ta analüüsib Soome sise- ja välispoliitikat, riigi tänapäevast olukorda ja suunda, Nõukogude Liidu Soome-poliitikat, Soome valitsust presidendist parteieluni ja palju muud, tuues Soome saatusest huvitatud lugejaile palju uusi andmeid.

Müügil Vaba Eestlase talituses

ILMUS

inglisekeelne kokaraamat

„Cooking Estonian Style"

Hilja Treumuth ja Viivi Piirisild

430 retsepti ★ Hind $8.80 + $1.20 saatekulu, kokku $10.00

Tellimisi võtab vastu „Vaba Eestlase" talitus.

Raamatud saadetakse välja Los Angelesist.

MÄRT RAUD

RIIGIEHITAJA KONSTANTIN PÄTS 1874-1956

Raamat on kauni välimusega, arvukad fotod kirjeldavad seda, mis raamatus sõnadega ütlemata on jäänud. Teos on hea tutvumiseks oma rahva ajalooga. Ka siis kui see ennegi on teada, on selles M. Raual mõndagi, mis seni teadmata ja uus, mille analüüsimisel president K. Pätsi isik ja elutöö veelgi suuremana esile tõuseb.

174 lk. $18.00, postiga $1.00 saatekulu

SAADAVAL VABA EESTLASE TALITUSES

Puhast valet sisaldav võrukaelalugu

22.

Pudel hakkas ringi käima. Tõmbuti varjumiseks koridori aknasüvendisse.

— Eks siis mineku ja reisi auks, ütles Jääskeläinen ja laskis kurku valguda nii palju voolavat, et mullid luksusid pudelis.

— See on imeliku kujuga taim. Mis see võiks olla? imestas Kainuu mees süvendisse asetatud potilille. — Mina ei ole kunagi enne sellist näinud. Kindlasti mitte mu emagi, kuigi ta on oma eluaja lilli kogunud.

— Vii siit mammale põhku, ergutas Lindsten, haaras oksast ja pistis poti koos mullaga Kainuu mehe leivakartongisse. Kuna ladvad jäid nähtavale, keeras ta need kahekorra, rebis pooleks ja viskas aknalauale.

— Siin on sul tõesti toredat külakosti, irvitas Jääskeläinen. — Nende auks võib veel ühe kulaka võtta.

Pudel hakkas uuesti ringi käima ja jutt muutus elavamaks. Äkki kuuldus kõrvalt vihast venekeelset seletust. Valvur oli mingil põhjusel meestele vihane. Kõige üle otsustades, leidsid mehed, et napsutamist muuseumis peeti pühaduse häbistamiseks ja ta näitas neile, et nad oma teed läheksid.

Kui ülejäänud gruppi otsimisest hoolimata ei leitud, suundusid mehed välisuksele ja läksid kojureisiks valmis bussi juurde. Kohvrid ja ostupakid olid juba hommikul hotellist lahkudes pakitud sõidukises, kus bussijuht istus neid oodates. Seltskond komberdas tahaistmele, Kainuu mees tõi välja teemoonaks varutud pudelid ja asetas oma pappkasti võrkriiulile akna kohale.

— Seda ma juba arvasingi, et te siin olete, huikas reisijuht bussi ukselt. — Me ootasime teid mõni aeg koridoris, aga kuna teid polnud näha, tulime bussi juurde.

— Seda kultuuri oli Kainuu mehele vähe liiga, seletas Vuotilainen. — Tema ema oli ebapuhtas vahekorras kindralleitnand T. J. A. Heikkiläga* ja ta on tulnud isasse. Kui ta märkas end olevat sattunud kultuursesse ümbrusse, hakkas ta rääkima püstolist ja kaitsest.

Kodumaikal mindi lõunatama Terijõel Hirvi-restorani. Reisijuht oli seletanud, et seal on peatunud sageli president Kekkonengi. Viimane söök välismaal innustas soomlasi viimaste järele jäänud rublade raiskamiseks lõunalauas. Kuna enamusel oli bussiski teepealseks kasutamiseks kirgast teemoona, oli meeleolu bussis peagi lustiline.

— Ümmargune torn on piltide järgi otsustades nii nagu ennegi, aga küla ise näib olevat äärmiselt viletsas korras, arvas Vuotilainen bussi aknast nähtavat Viiburit iseloomustades. — Imelik küll, et linna ei peeta vähemaski korras. Tänavad on lõhutud ja koristamata kuna kõik majad on laokil.

— Keegi ei näi siin midagi omaks pidavat, sellepärast ka ei hoolita, ütles Jääskeläinen. — Ma ei tea kindlasti, kas on sel jutul mingit alust, et Viiburisse ja üldiselt Kannasele oleks asustatud kogu maailma huligaane ja kurjategijaid. Kuid inimesed näivad siin olevat palju viletsamalt riietatud kui olid Leningradis.

Kui Saima kanal oli ületatud kõrgele tõusva silla kaudu ja Viiburi jäänud lõplikult seljataha, muutusid teeäärsed vaatamisväärsused jälle üsna üksluiseks. Maastikku ei jõutud siiski hoolikamalt vaadelda, sest jutud ja pudelid keerlesid ükstelse võidu bussis. Kilomeetrid ja aeg kulusid kui tiibadel ja enne kui keegi jõudis õieti märgatagi, oldi tollijaamas.

Soome turistid tuikusid, mitte kohvrite raskusest, tollikontrolli, mis sujus samas taktis kui saabumisel. Tolliametnike huviobjektideks olid nüüd siiski paberid: tolliklaarimiskaardid tulekumatkal märgitud valuutamääraga ning rahavahetuse ja ostukviitungid ning tehtud ostude keskmise arvestus.

Toimetaja Jääskeläisele Leningradi miilitsast antud tõend pani tolliametniku elama. Ta jooksis paber pihus mõne sammuga taharuumi. Asi selgus siiski Jääskeläise arvates üllatavalt pea, ja kuna tal ei olnud kohvris mingisuguseid oste, pääsis ta esimesena leti juurest minema.

Vuotilaiselgi ei olnud raskusi. Väiksest reisi-televisiooniaparaadist tolliametnik ei olnud huvitatud, heitis ainult pilgu ostukviitungile. Külm värin jooksis siiski äkki läbi Vuotilaise selgroo, ülevalt alla ja siirdus siis üllatuseks põskedessegi. Alles kui tolliametnik kviitungit uuris, mäletas Vuotilainen, et tegelikult ta ei oleks võinud osta aparaati, sest ta ei olnud ju üldse vahetanud ainsatki rubla! Soome raha oli kulunud ainult berioshkast ostudeks ja õhtul hotelli valuutabaaris, aga mingit rahavahetuskviitungit tal ei olnud. Tolliametnik heitis siiski vaid kiiresti pilgu valuutapabereile, ega näinud asja vastu suuremat huvi tundvat.

Ka Lindstenil oli õnne. Tema ette oli ilmunud noorepoolne naistolliametnik ja kaubanduslik ülem arvestas kiiresti, et viisakus ja sõbralikkus olid sel korral kõike kindlamad vahendid.

Pakk ikooniga oli tolliametniku esimeseks huviobjektiks:

— Mis siin?

— Ei tea. See on kink.

— Kink?

— Jah, sünnipäevakink, seletas Lindsten ja pööras paki nii, et villaste lõngade alla lükatud kaart tuli nähtavale. Ta kummardus naisametniku poole, ulatas kaardi ja palus:

— Ma ei oska vene keelt. See on Katinkalt. Olge hea ja ütlege mulle, mis siin on lugeda!

Tolliametnik uuris kaarti mõlemalt poolt ja luges siis hoolikalt teksti enesele ilmselt mitugi korda.

— Siin kirjutatakse nii, ütles ta: „Armas Jarl! Oli väga tore, et sa käisid. Tule varsti jälle. Mä ootan sind. Palju õnne sinule sünnipäevaks 22. aprillil. Sa võid paki avada alles oma sünnipäeval. Siis pane see väike kink seinale ja mina naeratan selle päevani, kuni sa uuesti minu juurde tuled."

— Selles peaks siis olema Katinka pilt, avaldas Lindsten oma rõõmu. — Kuna minul ei olnud kaamerat kaasas, siis ma ei saanud temast pilti teha. Ma ütlesingi mitmel korral Katinkale, et oleksin soovinud temast pilti võtta, aga et kaamerad on Soomes nii hirmus kallid.

Mehe silmis oli harras läige. Noore õnne nägemine soojendab alati emalikke tundeid omava naise meelt ja tolliametnik naeratas, kui oleks ise osa saanud Lindsteni tunnetest. Ainult üldpilguga vaatles ta soomlase teisi reisitarbeid. Aga hakkas siis vaatamata tolliklaarimiskaardile tuleku ajal tehtud märkust kaelasallide kohta. Naine avas uuesti juba suletud kohvri, kus ta neid salle oli näinud. Luges need üle ja sulges siis midagi ütlemata uuesti kohvrikaane. Kuna teiseski kohvris ei olnud lisaks berioshkast tehtud seaduslikus piiris olevaile alkoholi- ja tubakaostudele midagi muud, kui natuke Lindsteni omi peetud riietusesemeid, polnud tolliametnikul midagi enam ütelda.

— Hästi on, tänan, ütles ta Lindstenile ja Lindsten tänas sama viisakalt, tõstis letilt oma suured kohvrid, mille imelik tühjus polnud tolliametnikku imestama pannud ja andis ruumi oma taga ootavale Kainuu mehele.

Tema ei jõudnud siis, kui pudel bussis ringi käis, joobumuses kaugemale areneda, kui teised reisiseltskonnast.

(Järgneb)

* kindralleitnant Heikkilä on legendaarne kirjanduslik kuju soome kirjanduses.

Nr. 7

SE" TALITUSES

IMEGA"

loonist Arthur Ha-
a. Rootsi ja saavu-
Liitu tagasi läks.
tidele ja isiklikele

centi

OMES

1 50c

likmaterjalile. Ta
tänapäevast olu-
ikat, Soome valit-
ues Soome saatu-
ndmeid.

ituses

mat

Style"

irisild

1, kokku $10.00

talitus.

elesist.

74-1956

kirjeldavad seda,
Teos on hea tut-
ennegi on teada,
ta ja uus, mille
eelgi suuremana

ulu

TUSES

na minul ei olnud
as, siis ma ei saa-
i teha. Ma ütlesingi
Katinkale, et olek-
emast pilti võtta,
ad on Soomes nii

oli harras läige.
igemine soojendab
undeid omava nai-
iametnik naeratas,
a saanud Lindsteni
t üldpilguga vaat-
teisi reisitarbeid.
s vaatamata tolli-
e tuleku ajal teh-
aelasallide kohta.
esti juba suletud
neid salle oli näi-
üle ja sulges siis
a uuesti kohvri-
eski kohvris ei ol-
shkast tehtud sea-
olevaile alkoholi-
le midagi muud,
isteni omi peetud
polnud tolliamet-
m ütelda.

an, ütles ta Lind-
lsten tänas sama
etilt oma suured
ielik tühjus pol-
u imestama pan-
ni oma taga oota-
ele.

ud siis, kui pudel
joobumuses kau-
kui teised reisi-

(Järgneb)

⊙ Euroopa liberaalide ja radikaalse noorsoo liit (EFLFY) pidas Taanis oma VI kongressi 80 delegaadiga. Sellest võttis osa Rootsis asuva Eesti Liberaal-demokraatliku Koondise esindajana Andres Käärik, kes töökava koostamisel pidas vajalikuks laiendada kontakte opositsiooniga Ida-Euroopas.

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

ANDRES OLVET, LL.B.
Advokaat-notar
Bigelow, Hendy, Shirer & Uukkivi
789 Don Mills Rd.
Tel. 429-3110
kodus 699-2395

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

VABA EESTLANE

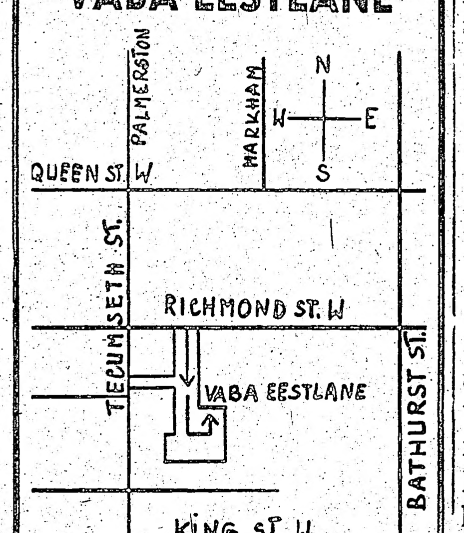

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus
väljaspool tööaega·
Karl Arro 482-0242
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE
VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:
üks tolli ühel veerul ... $3.50
esiküljel ... $4.—
tagaküljel ... $3.75

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. Vaba Eestlase talitus
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70, Stn. C,
Toronto, Ont. M6J 3M7
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. Mrs. Leida Marley
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont. M2M 1Z7
Telefon: 223-0080

Paul Keres viis eesti male maailma

Eesti male ja maletajad maailma maleentsüklopeedias

I

1977. a. ilmus samaaegselt Inglismaal ja Ühendriikides Harry Golombeki toimetatud mahukas teos „Golombek's Encyclopedia of Chess" (USA-s Crown Publishers', New York), kus maailma male ja maletajate hulgas on imetletavalt palju toodud ka eestlaste osa, jättes eestlastele püsiva koha maailma males.

Entsüklopeedia vormis olevas teoses on toodud maailma tuntuimad maletajaid, nende poolt mängitud partiisid, malemänguga seotud mõisteid ja reegleid, võistluste kirjeldusi ja tagajärgi 350-leheküljelises kaheveerulisele ruumile paigutatud väga ülevaatlikus malemaailma ajaloos ja käsiraamatus.

Juba teose 8. leheküljel leiame, et 1968. a. organiseeritud A.I.P.E. (The International Association of the Chess Press), kes annab aastati välja nn. male-Oscari maailma kümnele parimale mängijale, andis selle 1968. a. ka eestlasele Paul Keresele, kes oli järjekorras üheksas.

Teist korda sai Keres selle au osaliseks 1970. aastal.

Aljohhini puhul märgitakse, et ta nagu Keres hiljem, mängis noore poisina palju korrespondentsmalet. Keresest on juttu ka Aljohhini mälestusturniirist osavõtjana 1956. ja 1967. aastail.

Keres oli osavõtjaks ka Inglise — N. Liidu vahelisel raadioturniiril. Võistlus toimus selliselt, et kummagi maa maletajad mängisid omal maal ja raadio vahendusel tehti käigud. Kummaski maal võistles 10 mängijat.

Keres mängis inglase E. Kleiniga, kellega esimene mäng jäi viiki, teise aga võitis.

A.V.R.O. 1938, Hollandis 1938. a. peetud võistlusel, mille kahele paremale garanteeriti finantsiline toetus maailmameistrivõistlusele minekuks, tulid Keres ja Fine 8,5 punktiga esimesele kohale. Esimene koht mida jagasid kaks, oli paremuselt Kerese kasuks, kel oli kaalukam Sonneborg—Berger hinne. Ettenähtud võistlus Aljohhini ja Kerese vahel jäi siiski pidamata, kuna Aljohhin oli juba varem sõlminud lepingu Flohriga, kes oli ametlik mailmameistri kandidaat.

Aljohhin lubas siiski veel Keresega võistelda, kui ta oma tiitli tagasi saab, aga alanud II maailmasõda elimineeris selle võimaluse.

Järgmisena leiame Kerese nime BLED 1961 nimemärgi all. Jugoslaavias peetud malevõistlusest võttis Keres osa N. Liidu võistkonnas. Võistlusel oli esmakordselt kaasas ameeriklane Bobby Fisches, kes saavutas maailmakuulsuse sellega, et võitis kõiki kuulsaid N. Liidu malemeistreid, ainult Keresega mängis viiki.

Keres on nimetatud ka Bondarevsky märgusõna all, kui võistluskaaslane 1940. Soomlase Bööki juures märgitakse Varssavi maleolümpiaadi 1935, mil soomlane jäi kolmandaks Aljohhini ja Kerese järel. Ka maailmameister Botvinniku nimemärgi all on mitmel korral juttu Keresest, kes paaril võistlusel oli Botvinnikust parem.

Kerese nimi tuleb esile jälle Inglise ja N. Liidu vaheliste võistluste juures, kus Keres mängis 1947. a. C. H. O'D Alexanderiga, esimese mängu viigistades, teise võites.

1954 .a. toimus teine võistlus, mil Keres mängis R. G. Wade'iga, tulles mõlemal korral võitjaks. Selle nimemärgi all (Britain v. USSR Matches) on toodud võistluse huvitavaima mänguna Kerese (valged) ja Wade mäng.

Ka ameerika suurmeistri Byrne nimemärgi all on juttu Keresest, kes USA — N. Liidu vahelisel võistlusel võitis Byrne kolmel korral ja neljanda viigistas.

„Candidates Matches" all on märgitud, et üks põnevaim mäng ja ainus mille kümme partiid läbi mängiti oli Spassky ja Kerese vahel, mille esimene võitis 6:4. Esimene maailmameistrikandidaatide

PAUL KERES

turniir peeti 1950. a. Budapestis, kus Keres tuli 9,5 punktiga kolmandale kohale. Teine turniir oli 1953. a. Shveitsis ja Keres tuli koos Bronsteini ja Reshevskiga teisele kohale. Kolmandal võistlusel Amsterdamis oli Keres teisel kohal.

Ka neljandal turniiril Belgradis oli Keres teisel kohal 18,5 punktiga. Viiendal turniiril Curacaos oli Keres jälle koos Gelleriga teisel kohal.

Eesti nimemärgi all on antud ülevaade, märkides, et male muutus populaarsemaks 20. sajandi alul, kuigi juba varem oli maleklubisid Tartus ja Tallinnas, kuna vene malemeistri Chirogini mõjul levis male ka Eestisse, kus esimene võistlus peeti 1903. a. ja organiseeriti Tallinna selle suurmeistri nimeline maleklubi. See klubi organiseeris 1905., 1906., 1909. ja 1910. aastail malevõistlusi.

Pärast I maailmasõda oli male areng aeglane kuni 1930. aastani mil Mikenas sai tugevamaks malemängijaks. Varsti pärast tuli Keres kui esimene ja tõeliselt suur mängija kelle vabariik on andnud.

Eestis peeti teatud arv internatsionaalseid võistlusi, Tallinnas 1930 (võitis Mikenas), Tallinnas 1935 (P. Schmidt Kerese ees), Pärnus 1937 (P. Schmidt). Selle aja jooksul võttis eesti võistkond osa ka maleolümpiaadidest, olles 1935. a. üheteistkümnes, 1937. a. seitsmes ja 1939. a. kolmas.

Pärast sõja lõppu oli Eesti saanud osaks N. Liidust ega saanud võistelda enam internatsionaalseil võistlusil, kuigi jätkati oma meistrivõistlusi ja anti välja maleraamatuid omas keeles, esinedes oma võistkonnaga N. Liidu turniiridel. Märkimisväärsed Eesti meistrid pärast 1945-ndat on olnud Keres, Nei, Uusi ja Arulaid, kes seda tiitlit on omanud mitmel korral.

Internatsionaalsed sündmused on olnud harvad, 1971. a. oli võistlus Tallinnas (võitsid Keres ja Tal) ja Pärnus.

Kerese nimi on seotud ka Max Euwega, kes 1939. a. peetud võistlusel kaotas eestlasele. Soome nimemärgi all on öeldud, et soomlased on hästi mänginud Rootsi ja Eesti vastu, kusjuures mitmekordne Soome meister K. Ojanen on võitnud ka Kerest.

Saksamaa maleülevaates on märgitud, et DP-turniiridest võtsid osa peamiselt Balti riikidest ja Ukrainast põgenenud, nende hulgas Paul Schmidt; viimane tuli 1941. a. ka Saksa meistriks.

Hastings malekongresside turniiridel oli 1937. a. Keres teisel kohal koos Alexanderiga. 1954. a. jagas Keret esimest kohta Smõsloviga. 1957. a. oli Keres esimene, samuti 1964. a.

Hoogoveni maleturniiridel oli P. Schmidt 1949. a. teisel kohal. 1964. a. Keres ja Nei esimesel kohal. 1969. a. oli Keres teisel kohal.

Ungari malekirjelduses on öeldud, et Budapestis peetud maleturniirid 1952 ja 1973 olid ühed tugevamad võistlused, kus Keres oli 1952. a. esimene.

Interzonal turniiridel, millest kolmas peeti Göteborgis, oli Keres teisel kohal. 1967. a. Tuniisis, Sousees peetud turniiril oli üheks osavõtjaks ka O. Sarapu, jäädes eelviimasele kohale. 1973. a. peeti võistlus kahes kohas, Leningradis ja Petropolis; Keres mängis viimases.

(Järgneb)

ARSTID

ALLAN G. OOLO, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
North Scarboro Professional Centre'is, 3420 Finch Ave. E. (Warden'i juures) Scarboro, Ont. M1W 2R6
TELEFON 497-4802

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2H7

Lugege kaks korda nädalas ilmuvat „VABA EESTLAST" — sisukam ja odavam eesti ajaleht vabas maailmas!

HILJA JUKKUM

KOKA-RAAMAT

Mida laps sööb

1979. aasta on kuulutatud laste aastaks. See õigustab kirjutama laste toidust.

Öeldaks, et võime olla head autojuhid ja ometi ei tarvitse me teada kuidas töötab auto mootor. Nii ei tarvitse ka lapsevanem olla toitmisõpetuse eriteadlane, et oma lapsi õigest toita.

Auto vajab energiaallikat (bensiini) sõitmiseks, organism vajab tegutsemiseks energiat, mida ta omastab toidust. Toidust saadud energia hulk peab olema tasakaakaalus vajadusega. Siin on lapse oma isu kõige parem juhendaja. Auto vajab sujuvaks sõiduks õli. Organism vajab teatud toitaineid — valke, vitamiine, mineraalaineid pidevalt. Eelkõige pakume lastele hästi vaheldusrikast toitu ja siis puudub vajadus lisada vitamiini tablette.

Sageli vanemate arvates laps ei söö küllaldaselt.

Iga lapse isu on teisest erinev, laste söögiisu muutub päevastpäeva.

Teisel eluaastal aeglustub kasvamine ja vastavalt muutub ka lapse isu. Sageli põhjustab seda ka uus tegevus — mängud. Toit on üks esimesi asju, mis annavad lapsele tunde, et neil on võim oma vanemate üle. Oma iseseisvuse näitamiseks keeldutakse söömast, visatakse toit maha. Kõige parem nõuanne selleks juhuks on mitte reageerida. Samuti pole vajalik muretseda kui laps ühe söögikorra vahele jätab.

Isu on organismi sisemise talituste, kui ka mitmesuguste välisärritajate kaudu psüühikale toimuvate tegurite koosmõju tulemus. Toidu meeldiv välimus, hea lõhn, korralik serveerimine, rahulik kodune õhkkond, mõjuvad isu tõstvalt.

Seevastu lapsega pahandamine enne sööki või söögi ajal, kärsitu kiirustamine või koguni sunniviisil söötmine, halvavad alati isu.

Väär on ka last sööma meelitada lubaduste ja mänguasjadega, tema tähelepanu toidult ära juhtida. Rõhutatud tähelepanu, mille keskpunktiks on laps söötmise ajal, paneb last tunnetama oma võimu perekonna üle, soodustab tema kujunemist hellitatud türanniks. Tähelepanu kõrvalejuhtimise asemel tuleks tõsta lapse huvi toidu vastu, innustades teda iseseisvale söömisele kui ta selleks on juba küllalt suur.

Kõik maiustused — kompvekid, shokolaad, küpsised, koogid — sisaldavad rohkestri rasva ja süsivesikuid, kuid on valgu, mineraalainete ja vitamiinivaesed, seega lapse toitmise seisukohalt mittetäisväärtuslikud.

Söögivaheajal pakutud maiustused seovad maomahla ja rikuvad seega isu järgmiseks söögikorraks. Maiustusi võiks anda söögiaja lõpul vähesel hulgal, mitte sagedamini kui 1—2 korda nädalas üle kolme aastasele lapsele. Kuni kolme aasta vanustele lastele on parem maiustusi üldse mitte anda. Kasulikud on lastele mitmesugused puuviljad, toored aedviljaribad, marjad ja nende mahlad, mida võib anda ka söögiaegade vahel ja mis mõjuvad isu tõstvalt.

Halva isuga lastele on soovitav pakkuda lõunalauas esimese toiduna toorsalatit. See ergutab maomahla eritumist ja loob soodsad eeldused liha-, kartuli-, ja köögiviljade seedimiseks.

Isutule lapsele ei ole õige anda palju suppi — see lahjendab maomahla ja tekitab kiiresti täiskõhutunde, mistõttu laps võib keelduda teisest toidust.

Sageli korduv toit tekitab tüdimuse. Toitude vaheldusrikkus mõjub isu tõstvalt. Lapsi tuleb juba 1—2 eluaastal harjutada sööma kohupiima-, kala-, ja köögiviljatoite ning toorsalateid. Lapsed, kes on kodus varakult omandanud õiged toitumisharjumused, kes ei vali toite, on tavaliselt alati hea isuga.

Ühe söögikorra toiduained vaheldugu maitselt, koostiselt ja värvuselt. Laps sööb silmadega kaasa ja tema isu sõltub sageli sellest, mida ta näeb. See pärast tuleb halli- või valgevärvuseline toit ergsemaks muuta mõne erguvärvilise lisandiga: puder punaste marjadega, pasteedivõileib rohelise kurgi või tomativiiluga, kohupiimatoit riivitud porgandiga. Peaaegu igalühel meist on mõned lemmiktoidud ja teised mis vähem maitsevad. Vanemad peavad hoiduma oma vähem maitsevate toitude nimetamisest.

Laps keeldub toitu proovimast kui isale või emale see toit ei maitse.

Liiga suured portsjonid võivad isu ära ajada, tekitades võimetustunnet sellise hulga ärasöömiseks. Seepärast olgu portsjonid väiksemad ja lõppemisel antagu ainult soovi korral lisa.

Algklasside õpilased võivad olla hommikuti isutud erutusest, nad kardavad kooli hilineda. Laps tuleb hommikul äratada 10—15 minutit varem ja rahulikult, ent kindlalt ergutada teda sööma kerget einet. Vanem, kes saadab lapse kooli tühja kõhuga, sooritab kuriteo lapse tervise vastu. Eineks ei tohiks aga olla suure suhkru sisaldavusega „krõbinad" — neil puudub toiteväärtus. Lõpuks võiks öelda, et terve organismi kujunemisel etendab õige toitumine lapseeas ülitähtsat osa.

Pidulik jõulukoosviibimine Rochesteris

Rochesteri eestlaste poolt korraldatud jõulukoosviibimine toimus laupäeval, 22. dets. Jõulukuuse ja kaunite jõululilledega ehitud Kristuse Kirikusse oli kogunenud poolesaja kaasmaalase ümber. Seekord jutlustas külalisõpetajana Montreali Jaani Koguduse hingekarjane Heino Laaneots. Teenistuse muusikalist osa kaunistas meeliköitva jõulumuusikaga populaarne muusikamees Leo Virkhaus, kes oli oma poja perekonda külastamas Rochesteri ääremail ning nõustus jõuluteenistusel esinema. Pärast teenistust koguneti kiriku seltskondlikesse ruumidesse, kus veedeti südantsoojendav jõulueelne laupäevaõhtu. Noorte poolt pakuti ilusat jõulumuusikat. Esinejateks olid perek. Allen (kitarr, trumm ja akordion), väikesed Linda ja Tiina Ratnik ning lõpuks Alar Randmere akordioni soologa.

Inimesed sünnivad ja sünnitavad, inimesed sigivad ja sigitavad, inimesed kasvavad, õpivad ja uurivad, aga ikka ootab kõiki sama saatus — surm.

A.H. Tammsaare

Vestluse stiilis sõnavõtuga kohvilauas tutvustas õp. Laaneots oma tööd ja tegevust enne Montreali asumist ning ka seal viibides. Eriti südamelähedane on õpetajale nende eesti sõdurite saatus ja probleemid, kes asuvad Inglismaal ja on sunnitud tervislikel või muil põhjustel viibima haiglates jne., ja ei ole võimelised oma elu ülalpidamist teenima. Õpetaja sõnavõtt jättis mulje, et Inglismaa sotsiaalne hoolekanne jätab palju soovida ja et meie sõjaveteranid tihti leiavad endid vaimuhaiglates ja sanatooriumides. Meie abistamisorganisatsioonid peaksid ka nende endiste sõdurite peale mõtlema.

A.P.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 24. jaanuaril 1980 — Thursday, January 24, 1980

KIREV MAAILM

NEW YORK — Ameerika parashütistid, kes saadetakse vaenulisele territooriumile, kust nad pärast ülesande täitmist peavad põgenema, saavad tulevikus kaasa hoopis teist laadi „põgenemispauna". Kohalike elanike ärameelitamiseks nad said seni kaasa shokolaadi ja sigarette. Nüüd tahetakse „põgenemispauna" ülé viia kulla alusele. Välja on töötatud juba kaks eri „põgenemispauna". Atlandi paun sisaldab ühe kuld-sovereingi (Briti raha), 20-frangise kuldraha, 10-frangise kuldraha ja kolm kuldsõrmust. Kagu-Aasia „põgenemispaun" sisaldab kuldse keti, kuldripatsi, 2 kuldsõrmust ja 21 kiviga Shveitsi kella.

GÖTEBORG — Politsei kuulas üle 15-aastase poisi, keda peetakse kahtlusaluseks oma õpetaja surmamises Svartedali koolis Göteborgis. 39-aastasele õpetajale Frank Kennergrenile löödi pussiga selga, kui ta takistas mõningaid poisse pääsemast Svartedali kooli siseruumidesse. Rektor Lars Bergsten ütles, et Kennergren oli jooksnud kooli büroosse ja palunud, et kutsutakse ambulants. Ta suri hiljem haiglas. Politsei vangistas pussitajana endise kooli 15-aastase õpilase. Göteborgi koolide õpetajad kogunesid detsembri keskpaiku, et pidada nõu, kuidas võtta tarvitusele vastuabinõusid üha suurenevate vägivallategude vastu Rootsi koolides.

NEW YORK — Nevadas põles maha 500 elanikuga Beatty linnakese juures Fran Yorkile kuuluv „Star Ranch". Kuna rantshol puudus tulekindlustus, korraldasid linna Välissõdade Veteranide Ühing, kohalik naisselts jt. organisatsioonid suurema heategeva peo rantshole summade kogumiseks. „Star Ranch" on tegelikult Nevada seaduste järele lubatud lõbumaja. Et linna elanikud selle taasülesehitamisele appi ruttasid, tuli sellest, et lõbumaja omanik oli suurte summadega toetanud Beatty koole, tuletõrjet jt. asutusi. Käsi peseb käti!

LONDON — Lennuvälja merele kavatsevad ehitada inglased. Selle ehitab Seaforth Maritime kompanii ranniku lähedale, kus asuvad Briti merealused õliväljad. Lennuväli tuleb 600 meetrit pikk ja sinna ehitatakse ka rida hooneid, nagu vaatlustorn, restoran, pisihotell jne. Ehitus on kavandatud nõnda, et ka 8-palline torm ei tee sellele vähimatki viga.

MÜNCHEN — Üks pahane autosõitja näitas oma liikluspartnerile põidla ja sõrme abil moodustatud rõngast, millist zhesti Müncheni kohus tõlgitses kui vulgaarset ja solvavat mõistet, karistades tegijat 1500 Saksa margalise trahvisummaga.

BONN — Muusika võib tulevikus hakata ravima halvatusjuhtumeid, kirjutab Lääne-Saksa arsiteaduse professor Hermann Raube. Ta on muusikaravi uurinud juba viis aastat ning usub, et teatav muusika olevat ravitoimega. Ühele oma patsiendile ta mänginud „Tea for Two" ja varsti mees olnud võimeline halvatud jalaga takti kaasa lööma.

PARIIS — Prantsuse heasüdamlikud prostituudid on alustanud aktsiooni Vietnami põgenike abistamiseks. Igalt ärikundelt nad paluvad lisamaksu 50—100 frangi ulatuses (10—20 dollarit) vastava fondi heaks, mis üle antakse Punasele Ristile. Ärikundedel on hea põhjus nüüd end vabandada, et külaskäik prostituudi juurde oli lõppudelõpuks heategevaks otstarbeks.

PARIIS — Sürrealistlik kunstnik Salvador Dali otsib praegu firmat, kes oleks võimeline 40 meetri kõrgust nahaalust injektsiooni pritsi valmistama murdumata klaasist. Hispaanlasest kunstnik küsis Pariisi medikaalse varustuse tööstuselt, kas see võiks talle teha sellekujulise skulptuuri kunstniku 75-aastaseks sünnipäevaks.

Laupäeval, 19. jaan. toimus „Estonia" orkesti aastapäevapidu Eesti Majas. Pildil Uno Kook orkestrit juhatamas.. Foto: Vaba Eestlane

Ottawa raport:

Programmid etnilistele ühiskondadele

Ben Malkin, Canadian Scene'i Ottawa kirjasaatja

„Minu sihiks ei ole mitte ühise nimetaja leidmine — sest see on meil juba olemas mitmekultuurilisuse mõiste näol — vaid nii mina kui minu direktsioon soovib fookust, mis meile näitaks selgelt mis on tõelised vajadused ja mis oleks ka ühtlasi Kanada prioriteet, selle asemele, et juhuslikult ja kindla plaanita anda toetust organisatsioonidele, institutsioonidele ja eraisikuile."

Nende sõnadega esines mitmekultuurilisuse minister Steve Paproski alamkoja komitee ees, mis moodustait raadio-, televisioonisaadete ja kõikide teiste kultuurialade kohta riiklike toetuste saamiseks. Tema sõnad olid seekord märksa selgepiirilisemad ja viitasid sihiasetusele, mis ta kavatseb teostada mitmekultuurilisuse alal.

Kuigi kaks nädalat pärast eelmainitud sõnavõttu kuulutati välja uued üldvalimised veebruaris, siis on arvata, et need sihid jäävad püsima ükskõik siis missugused oleksid valimiste tulemused.

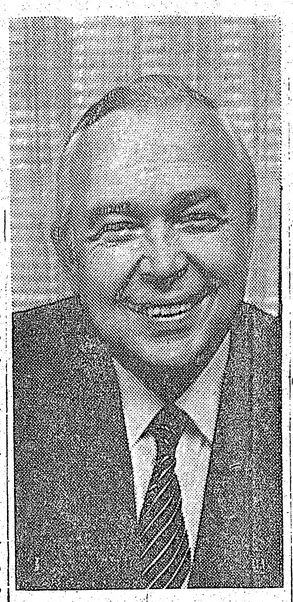

Kanada mitmekultuuri minister Steve Paproski.

Paproski soovis näha „mitmekultuurilisuse nõuandvale kogule suuremat osatähtsust". See kogu koosneb praegu sajast liikmest igast provintsist ja territooriumist kokku ja on jagatud mitmeks komiteeks, mis tegelevad mitmekultuurilise kooliõpetusega, meediaga, nagu etnilised ajalehed, raadio jne., noorsoo töö ja kultuurilised üritused. Nõuandev kogu töötab käsikäes mitmekultuurilisuse nõunikega, mis iga provintsivalitsus määrab ning esitab oma soovid ja ettepanekud direktooriumile Ottawas.

Direktooriumi liikmed võtavad ümberhindamisele ja vaatluse alla kõik mitmekultuurilisuse aspektid, „toetuste iseloomu ja etnokultuurilise organisatsioonide arengu" ja „need meetodid kuidas tõhusamalt ja asjalikumalt toetada mitmekultuurseid kunste (folkloor ja populaarne kunst),

„immigrantide orienteerimise küsimused ja põhilised inimõiguste printsiibid."

Põhjalik uurimus tehakse ka valitsuste kuulutuste osas etnilisele pressile. „Kuulutamine on teeninduse ostmine," ütles Poproski, „ja seepärast peab iga kulutatud dollari eest midagi saama. Liiga pikka aega on etniliste ajalehtede väljaandjad ja toimetajad valitsuse kuulutusi käsitanud kui mugavat ja suuremeelset toetuse saamist ilma arvestamata ausalt antud informatsiooni oma tegeliku tiraazhi kohta. Etniline press peab alluma ärilisele tegelikkusele, mis kehtib üldises kuulutuste tegevusharus."

Paproski teatas, et 1979—1980 tegevusaasta sisse on võetud eelarves järgmised kulupostid: kolme „toetusprogrammi jaoks" 2.731.000 dollarit. Selle pealkirja alla kuuluvad kõik üldilmelised üritused nagu mitmesugused seminarid ja praktilisel töökojad, mis tegelevad vajalike etniliste programmidega nagu näitused ja kunstilised esinemised. Näide sellest on rahvuslik konverents pealkirja all „Neegrite kunstnikud kanada miljöös".

Sama jaotuse all jagatakse toetusi organisatsioonidele, eraisikuile ja kirjastajaile, et välja anda ajaloolisi, ilukirjanduslikke või dokumentlikke töid, mis aitavad „esile tõsta, arendada ja säilitada kanada ühiskonna mitmetahuslist kontsepti."

Samuti antakse toetusi lavakunstile ja visuaalsetele kunstidele nagu rahvakunst, teatri või kooride festivalidele.

Kultuurilise integreerumise programmi eelarve on 582.000 dollarit, mis on ette nähtud „organisatsioonide toetamiseks millede sihiks on nii kultuurne kui ühiskondlik immigrantide integreerimine kanada ühiskonda."

Kultuurilise rikastamise programmi eelarve on 1.487.000 ja on mõeldud organisatsioonide abistamiseks „millede sihiks on pärandkeele edutamine — väljaarvatud inglise ja prantsuse keeled. Õpetajate treeningu programmi eelarve on 225.000 dollarit, sinna on sisse arvatud õpperaamatute koostamine ja kirjastamine, nagu näiteks keeleõpikud mitmesugustes erikeeltes, väljaarvatud inglise ja prantsuse keel.

Ülikoolide ja õpetlaste toetamiseks, kus tegemist on uurimistega kanada kultuurilise mitmuse alal, on ette nähtud 723.000 dollarit, kusjuures 300.000 dollarit on varutud „väärikate toetuse taotlejate jaoks, kes soovivad kanada ülikoolides õppetoole luua kanada etnokultuuriliste alade õpetamiseks.

Mitmekultuurilised organisatsioonid, kes soovivad suhelda mitmesuguste etniliste gruppidega, saavad toetusi 702.000 dollari ulatuses, kuna 170.000 dollarit on eelarvesse võetud „nende etnokultuuriliste organisatsioonide toetamiseks, kes tegutsevad üksikute gruppide või ühiskondade üldhuvides."

Paproski ülesandeks on uurida kas need eelmainitud programmid osutuvad parimaks vahendiks etniliste ühiskondade integreerimiseks kanada ühiskonda, kuna iga üksik etniline ühiskond seejuures saaks säilitada oma kultuuripärandit ja lugupidamist ning uhkust oma kultuuripärandisse.

Riin Rivanool

Sõda

„Mis oleks, kui igast keelest lihtsalt see sõna „sõda" ära kaotada saaks?" alustas Torukeste Toomas, sest tema on selline pikameeleline ja rahuarmastav meesterahvas.

„No kuidas see võimalik oleks? Maast madalast õpetame oma lapsi, poisikesi muidugi, igasuguste mängude ja kannidega sõda pidama, püssi sihtima ja mõõka vehklema, mis sõna kaotamine aitaks, kui tegusid teistsuguseid ei ole? Nüüd on hilja, sõber, ma ütlen, kolmas Maailmasõda on ukse ees ja seda ei pea ükski vägi kinni", ähvardas Pessimiste Peeter, aga Torukeste Toomas proovis uuesti:

„Vaata see, et need pikakuuelised nomaadid seal Abessiinias vähe ragistavad ja seltsimeestelt abi saavad, see ei tähenda veel maailma lõppu ja . . ." aga edasi tema sealt ei saanud, sest mitmed sõbrad olid kärmesti viga märganud.

„Mis sa udu ajad! Oma Abessiinia-sõjaga oled 45 aastat maha jäänud, teed tookordsele Negusele oma jutuga selget ülekohut ja ajad Ida-Aafrika ühe mägismaa hoopis Edela-Aasiaga segamini. Nüüd on see Aafrika maa Abessiinia muidugi ametlikult Etioopia, aga sõda käib praegu hoopis Afganistanis, kus see iraani-india-semiidi muhamediusku segarahvas madistab. Afganistanid, saad aru, elavad Aasias, seal kõrgel mägismaal, kõrbeis ja steppides, peavad karja ja katsuvad kunstliku niisutamisega isegi põlluharimist.

Nõnda on lood, sõber, ja sina mine nüüd koju, keera gloobusele paar tiiru peale ja vaata hoolega järele, kus või mis midagi on! Või kui kodus gloobust pole, võta veidi tarkust raamatukogust juurde ja siis, alles siis tule täismeestega sõjaasjust rääkima!"

Oh sa karvane vaim küll, Torukeste Tooma teadmised koos rahuarmastusega olid löödud põlvili ja käpuli, peale häbi polnud midagi järele jäänud ning edaspidiseks oli parem vait olla ja vaid kuulata.

„Aga mina ütlen, et sõda tuleb kohe ja kole ja kohutav", tänitas Pessimiste Peeter:

„Sõda on juba alanudki! Ah et vastu hakkavad Afganistani sissid ise! Ei sõbrad, see ei loe midagi, et need loomakasvatajad oma lehvivates ürpides mäekülgi pidi alla tormavad, nii et tolmupilv üle pea käib. Mis see aitab — relvad on vastas, vägevad ja uued. Kas ma ei öelnud juba siis, kui alles meie kodumaalgi eelmist sõda tühine."

peeti, et sõbrad — laske jalga, see on sõjapidamisel ainus õige viis oma nahka päästa!"

„Kas ma ei öelnud, kas ma ei öelnud — oled sa mees või jänes? Kui sinutaolised meie Vabadussõjas kaitseks seisnud oleksid, poleks meil oma riiki olnud kunagi. Kas see siis midagi väärt ei olnud, kuigi selle ajutiseks kaotasime? Aga sinutaoliste jänestega ei tasu jännatagi", osatas keegi ja selle peale kargas Pessimiste Peetri hing täis, ta tõusis püsti ja lõi rusikaga nõnda tugevasti kesket lauda, et mõned tassid-klaasid sealt maha ja kildudeks purunesid.

„Ära tule siia lõhkuma", ähvardas Mädariku Mirka ja tõmbas tooli, millele Pessimiste Peeter parajasti istuda tahtis, ta seljatagant ära. Mees prantsatas põrandale, aga mitte üksi seda, ühe teise mehe jalad olid sealjuures jäänud nii armetult Peetri selja ja külje alla, et tolle silmist tuld välja lõi. Vahest ehk oli tal mõni pisike kontki mõranenud. Valu pärast äigas see teine vigasaanu käevarrega tagantkätt ja tabas sealjuures seljataga-seisja lapakat ninakühmu nii, et sel veri väljas.

„Hullud, mis te klohmerdate", hurjutas Torukeste Toomas ja et tema hingele juba enemalt haiget oli tehtud, siis äigas ka omaltpoolt paar parajat siia ja sinna.

Tekkis üldine lärm, segadus ja arusaamatus, oli vehkijaid igas suunas, sest keegi ei saanud enam aru, kelle käest ta oma lahmaka saanud oli või kellele vastu virutada.

Ja mina istusin oma nurgas, hirm nahavahel ja värinad seljal ning mõtlesin:

„Sõda! Kodusõda ongi lahti läinud! Ei suuri põhjusi, kaaluvaid argumente ega midagi olulist. Hea, et neil vehklejail pole aatompommi ega muid relvi käepärast! Aga mul on köögis hea, kohe luud, nihutan õige selle käeulatusse — las lahmivad!"

Tegingi. Oli tõepoolest võitlejaile käepärane ja kõrvalt tore vaadata.

„Nõndasi need sõjadki. Nii nad algavad. Kahju ainult, et need suured vaidlemised ja konverentsid peetakse mujal — ei sealt löömingut tule — ja päris paugud pannakse äkitselt ning ilma jututa nende poolt, kes palju ei räägi. Tegijate käes on võim, paljad sõnad on vaid kui köögiluuaga söögitoas materdamine, tulutu, tarbetu, meie kodumaalgi eelmist sõda tühine."

Nõrk, saamatu, järelandlik

John Connally hävitav hinnang Carteri välispoliitikale

WASHINGTON — Hiina võimud on teatanud, et nad ühinevad tõenäoliselt Kanadaga ja Inglismaaga, et toetada Ühendriikide aktsiooni 1980. aasta olümpiamängude boikoteerimiseks või üleviimiseks teise linna. Briti peaminister Margaret Thatcher tegi teatavaks, et ta pooldab olümpiamängude üleviimist Moskvast mõnda teise kohta kuid ta leiab, et mängude boikoteerimine leiab vähe kõlapinda NATO liitlaste hulgas. Moskvast saabunud andmeil ei võta venelased mängude boikoteerimise ähvardust tõsiselt.

Üks vene diplomaat Washingtonis on tulnud avalikkuse ette väga omapärase väitega, mainides, et ameeriklased peavad välja maksma kõik need kahjud, mis on tekkinud N. Liidul seoses kaubavahetuse katkestamisega.

Diplomaat tähendas ülbelt, et Moskva ei nõua ameeriklastelt mitte ainult otseseid vaid ka kaudseid kahjusummasid ning samuti intressi kaotussummadelt.

Diplomaat süüdistas ameerlklasi järelkaalumata poliitikas, mida võib iseloomustada lööklausega: „Lase enne ja mõtle hiljem!" Selle poliitika tulemusena hävitatakse mõlema vahel rajatud tihedad koostöölised sidemed, mainis diplomaat, kes oma nime ei tahtnud avaldada.

Ühendriikide vabariiklaste partei üks presidendikandidaate John Connally mainis ühes oma kõnes, et Ühendriigid peavad hakkama ajama agressiivsemat välispoliitikat seoses praeguse Afganistani kriisiga.

Ta ütles, et kui N. Liidu punaarmee tungib Iraani, siis peaksid ameeriklased vallutama Iraani õlisadama Kharg'i ning blokeerima Kuuba ja Pärsia lahe. Connally arvates on president Carteri poliitika venelaste pidurdamiseks väga nõrk, saamatu ja järelandlik.

Ida-Euroopast Afganistani

Punaarmee okupatsioonijõududele saabub abiväge

ISLAMABAD, Afganistan — Pakistani saabunud andmeil tugevdavad venelased pidevalt oma sõjalisi jõudusid ja nende varustust Afganistanis. Kuna Moskva ei usalda Afganistani armeed, mille koosseisust paljud sõdurid ja ohvitserid on põgenenud üle partisanide poolele, siis tuuakse juurde värskeid punaarmee osi, et asendada need afganistani üksustega.

Asjaomastest ringkondadest mainitakse, et Afganistani toodavad vene üksused saabuvad Ida-Euroopa riikidest, tõenäoliselt Ida-Saksamaalt,

kust venelased lubasid 20.000 meest välja tuua kui Lääne-Euroopa riigid ei lase oma territooriumidele paigutada uusi suurema lennuulatusega rakette.

Kogutud andmetel on senised operatsioonid Afganistanis läinud venelastele maksma umbes 2000 meest surnutena, haavatutena ja jäljetult kadunutena.

Ühendriikide välisministeeriumi andmeil takistab raske talv tunduvalt venelaste sõjalisi operatsioo-